

FRONTUL MĂRĂȘEȘTI

• ILUSTRAT •

Scopul acestei reviste este : de a propaga dragostea pentru Rege, Neam și Țară, de a strânge legăturile de camaraderie dintre foștii luptători, de a comemora faptele glorioase din războiul pentru întregirea Neamului, și de a pune la îndemâna Ostașilor dela Hotare o literatură de un înălțător patriotism.

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI I
Strada Edgar Quinet Nr. 6

DIRECTOR: GENERALUL G. DRĂGĂNESCU
Inscrisă la Tribunalul Ilfov S. I Com. Reg. publ. per. sub No. 558/1939

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI I
Strada Edgar Quinet Nr. 6

MARII NECUNOSCUȚI

Pe voi, în clipa asta, voiesc să vă evoc,
Viteji al căror nume noi nu-l vom ști vreodată,
Voi, ce'n vârtejul morții și'n viforul de foc
Ați apărat pământul, bucată cu bucată...

Pe voi, al căror chiot îmi cântă în auz,
Pe voi, cei fără nume, pe voi, necunoscuții
Care-ați luptat la Neajlov, la Cerna, la Oituz,
La Jii, la Turtucaia, la Olt, la Tabla-Buții ;

Pe voi, pe care-o brazdă de-a-valma v'a îngropat.
Pe voi, pe care lutul îi ține'n pace dreaptă,
Pe voi, cei mici, pe-al căror mormânt neînsemnat
Se 'nalță să vorbească, prin veacuri, marea faptă...

Copii ai primăverii, cu-avânturi de silvani,
Viața 'n pieptul vostru bătea clocotitoare,
Simțeați în mușchii voștri putere de titani
Și-aveți cu toții dreptul de-a va'mbăta de soare...

Dar voi v'ați zis: — „Noi suntem ai Patriei. Din lut
„Noi ne-am născut și lutul într'însul ne va strânge...
„Deci, lutului acesta fecund, ce ne-a născut,
„Să-i închinăm de-apururi al nostru tânăr sânge“.

Și glasu-acesta tainic, interior și sfânt,
Ce 'n voi trezea ecouri ca într'o grotă veche,
Voi îl simțeați cu toții cum urcă din pământ
Și ca din colb de biblie vă spune la ureche :

„O ! Fericiți aceia ce-și zic : — „O viață-avem
„Și-o vrem legată pururi de-a neamului ursită...“
„C'a lor va fi cununa triumfului suprem
„Și slava lor prin veacuri va sta neadormită !

„O ! Fericiți aceia al căror sânge, azi,
„Se varsă pentru brazda ogoarelor bătrâne:
„Ei vor avea de-apururi pădurile de brazi
„Și văile 'nflorite și holdele de grâne...

„O ! Fericit acela ce-și pierde brațul stâng
„Și luptă înainte lovind cu mâna dreaptă,
„Că 'n fața lui zăgazuri, oricât de tari, se frâng
„Și mii de brațe 'ntinse în țară îl așteaptă...

„O ! Fericiți aceia ce rabdă oțeliți
„Și răni și foame, fără să-și strige suferința,
„C'al lor va fi surâsul etern... O ! Fericiți
„Acei ce cred, c'aceia vedea-vor biruința !“

Proclamația D-lui General Antonescu către BASARABENI ȘI BUCOVINENI

Cu vrerea Domnului, prin sângele Eroilor noștri și al bravilor aliați germani, am izgonit de pe pământul strămoșesc pe dușmanii Neamului, redându-vă libertatea și credința, onoarea și drepturile.

Am prăvălit stăpânirea întunericii care a pustiit bisericile, casele și avutul vostru.

Am spulberat cu vitejia ostașilor cotropirea sălbatecă a celor ce v'au ținut în robie și au răspândit pe pământul nostru, moartea și focul.

Ne întoarcem răzbunători în glia moldovenească a lui Ștefan cel Mare, reșezând deapururi temelile Neamului românesc.

Basarabeni și Bucovineni, anul sbuciumat de umilire și nedreptate, de cotropire și vrajbă a luat sfârșit.

Ați simțit prin propria voastră suferință, prin sărăcia și umilirea în care ați trăit ce înseamnă comunismul.

Ați putut judeca singuri că viața fără libertate și proprietate, fără dreptate și familie, fără biserică și lumină, este mai cumplită decât moartea.

EROII ȘI BRAVII ARMATEI NOASTRE V'AU LIBERAT !

CINSTIȚI-LE JERTFA ȘI LUP-TA PRIN FAPTA VOASTRĂ !

Din încercarea și jertfa noastră, să luăm învățătură.

Un Neam trăiește și se înalță prin fapta de credință și luptă, prin muncă și zbuciumul fiecăruia din fiii lui.

Din cenușa robiei și din rănilor încercării, să ridicăm azi noi temeiuri de viață.

Trecutul s'a stins, să întemeiem viitorul.

Trebue să ștergem toate urmele prădătorilor și să distrugem toate uneltele lor.

Voi conduce Eu însumi organizația Basarabiei și Bucovinei și voi reface toate așezările.

În popasul acestui an de prăbușire, Țara noastră, vechea noastră Patrie, s'a schimbat.

O domnie nouă și curată, o nouă ordine întemeiată pe cinste și muncă, pe dreptate și adevăr stă azi cheazăte a viitorului.

Vom duce lupta și înnoirea mai departe, prăvălind în fândări tot ce a împiedicat Neamul nostru să se înalțe.

Românii vor fi cu adevărat stăpâni în Țara lor, iar țărani vor simți cu adevărat bucuria muncii și rodul pământului lor.

Voi veghea până la moarte ca drepturile voastre să fie simțite, ca viața nouă ce întemeiem să șteargă toate amintirile păcatelor noastre din trecut.

Prindeți-vă dar, cu încredere, în rolul de muncă pe care îl începem astăzi.

Basarabeni și Bucovineni, prin disciplină, prin ordine, prin muncă, pășiți în marșul învierii naționale.

Sub scutul armatei desrobitoare, porniți la faptă nouă.

Am plătit scump blestemul greșelilor trecutului.

Să răzbunăm prin vrednicia noastră de azi, uitarea de ieri.

MERITAȚI-VĂ MORȚII, MERITAȚI-VĂ PATRIA !

Trăiască România !

Trăiască Regele nostru Mihai I !

Trăiască aliații noștri și Marele Conducător al Germaniei, Adolf Hitler !

General ION ANTONESCU

DESROBIREA BASARABIEI ȘI A BUCOVINEI

Pământul strămoșesc al Basarabiei și Bucovinei, a fost eliberat din robia unui an ce a părut, pentru suflul sbuciumat al Țării, asemeni unui veac de întunec și durere.

Am trăit, cu toții, anul cel mai cumplit al istoriei noastre. Nu atât prin suferințele fizice îndurate cât prin acea sfâșietoare durere morală pe care o simte acela ce se vede pe nedrept lovit, fără a putea riposta în niciun fel. Un popor întreg a fost, acum un an, crucificat. România a fost supusă unei duble și îngrozitoare dureri. O parte din trupul ei era invadat, o parte a populației sale robită, iar cealaltă parte obligată să strângă pumnii și să privească neputincioasă la suferința celor invadați.

Și de-ar fi obișnuința românului să stea cu brațele încrucișate atunci cât e palmuit și când fratele lui e înjunghiat de dușman, nu am fi suferit atât de mult. Dar, dacă avem forța morală de a răbda provocările și de a nu răspunde pripit insultelor, nicidecum, în tot cursul istoriei noastre, nu am suferit, fără ripostă, loviturile. Ne-am bătut, întotdeauna, cu o dârzenie și cu un curaj ce a stârnit admirația lumii. Ne-am bătut, oricât de mare ar fi fost superioritatea adversarului. Cine se luptă pentru dreptul său, cine își apără viața și libertatea, nu se uită la numărul dușmanilor. Popoarele ce se războiesc pentru a stăpâni bogății, preferă umilința tranzacției, unei lupte pe viață și pe moarte. Cine, însă, își apără sărăcia și nevoile și neamul nu cunoaște frică, nu dă înapoi dela nici un sacrificiu.

Moartea nu îl înspăimântă, pentru că moartea înseamnă demnitate, eroism, supremă și sublimă jertfă,

pe când viața în robie ar însemna umilință, rușine și veșnică durere.

Deși suntem plămădiți din acest nobil aluat, am fost obligați să ne umilim așa cum n'am făcut-o nicidecum odată în aproape un mileniu de istorie națională și să ne lăsăm frații robiți și omorâți sub ochii noștri ce nu aveau voie decât să plângă.

Suferința aceasta cumplită oțelește, însă, popoarele viteze. Umlința unei clipe dă mai mare avânt eroismului ce vine, apoi, cu încrederea cu care un neam mândru și conștient de drepturile lui știe că trebuie să-și ia revanșa.

Călăuziți de un om de stat și în același timp conducător de oaste, supuși disciplinei de fier pe care el o știa trebuitoare pregătirii victoriei de azi, putem acum să înregistrăm cu mândrie, odată cu definitivă înălțurare a rușinei de acum un an, eliberarea fraților robiți.

Condusă de Generalul Antonescu, armata română a înscris o nouă pagină, de mare eroism, în strălucita carte a destinului românesc. Setoși să arate bolșevicilor și lumii cât de nedreaptă a fost umilința de acum un an, soldații noștri au luptat cu abnegație, cu un avânt, ce nu se mai întâlnesc în zilele de azi, când războiul face apel mai mult la mașină decât la om. Sfidând superioritatea numerică a dușmanului, disprețuind moartea semănată de mijloacele lui tehnice, soldatul român s'a arătat, și acum, a fi același splendid luptător, cunoscut de istorie.

Rezultatul acestui eroism de legendă îl știm acum cu toții. Acea partea de răsărit și nord-vest a pământului țării ce a fost robită acum un an, e azi eliberată. Basarabia și Bucovina sunt definitiv ale noastre.

Proclamația D-lui General Ion Antonescu către Țară

ROMÂNI,

În fața Dumnezeului strămoșilor noștri, în fața istoriei și a veșniciei românești, mi-am luat azi răspunderea de a smulge prin onoare dreaptă ceia ce ne-a fost cotropit prin silnică umilire și trădare, hotărînd să pornesc lupta sfântă de redobândire a drepturilor neamului.

În ceasul când popoarele își torc istoria pe câmpuri de bătae, când drepturile se cuceresc în flacăra jertfei, iar civilizația se plămădește din sângele veacurilor, poporul românesc nu poate privi cu brațe nevolnice și suflet golit mărețul vârtej al onoarei neamurilor.

Raclele strămoșilor, crucile martirilor și drepturile copiilor noștri ne poruncesc să ne scriem cu propriul nostru sânge dreptul la onoare, spălând cu același sânge pagina nedreaptă înscrisă anul trecut în istoria noastră, nu de neamul românesc însuși, ci de trădătorii lui.

În numele credinței creștinești, al drepturilor românești și pentru viitorul nostru neînficat,

ROMÂNI,

Vă chem la luptă.

La lupta sfântă, în contra prăvălitorilor civilizației și Biserici, ai dreptății și propriilor noastre drepturi.

La lupta sfântă pentru neam și pentru Rege.

La luptă mare și dreaptă alături de marea națiune germană, pentru dreptatea viitorului omenesc.

ROMÂNI,

La 6 Septembrie 1940 destinul îmi așezase pe cuget povara istovitoare a unei țări sfâșiate și descompuse.

Am jurat să nu abdic o singură clipă de la sfintele drepturi și de la porunca demnității românești.

M'am trudit să țin sufletele, să unesc puterile, să adun toată munca românească pentru ca să pot păstra și reinălța neamul.

V'am cerut să-mi dăruieți nădejdea voastră, încrederea voastră, făgăduindu-vă să lupt pentru reinălțarea Patriei. Și m'ați ascultat.

Dumnezeu m'a ajutat ca un an numai de la prăbușirea granițelor — anul umilirei, al suferinței și învățături românești — să pot îndrepta din nou neamul nostru pe calea luptei și sfintelor drepturi strămoșești.

Am purtat deajuns pe brațele mele sbuciumate frământatele ruine ale României scumpe și mari, — prăvălită de greșala noastră și trădarea unora. Am tăcut deajuns sbuciumul și lupta mea pentru drepturile României de totdeauna, ale României pentru care luptasem altădată.

A sosit vremea să-mi împlinesc jurământul.

Pornim la luptă.

În acest ceas de încercare, jur să vă duc la biruința sfîntirii drepturilor noastre asupra bătrânei Moldove, să fac din nou pămîntul Basarabilor vatra morților și leagănul copiilor noștri și din codrii Bucovinei straja nepieritoare a gloriei românești.

Mulțumesc Domnului că m'a învrednicit să sparg atât de repede cătușele roșii ale anarhiei și pradei cōtropicitoare, contribuind astfel și la măreața luptă de înnoire a civilizației pe care o duc în Europa Germania Marelui Adolf Hitler și Italia Ducei.

Îi mulțumesc în numele națiunii noastre geniului creator al lumii noi, Fuehrerului Cancelar Adolf Hitler, că a înțeles cu atîta dreptate nedreptatea făcută unui popor loial — care a luptat și va lupta veșnic pentru sfînta lui unitate — dîndu-i poporului român mîndria unei lupte puternice și curajoase nu numai pentru reclădirea drepturilor naționale, dar și împotriva celui mai mare dușman al lumii: Bolșevismul.

Legăți în jertfa pentru idealul nou și mare al lumii în plămădire, Români își vor recăpăta drepturile prin fapta lor de credință, prin lupta lor de onoare pentru civilizația lumii, alături de marele popor german.

ROMÂNI,

În viața oamenilor ca și a națiunilor vin ceasuri de desnădejde peste ceasuri de furtună, care lasă locul luminii și înălțării.

Dumnezeu ne-a dat ani grei de încercare cruntă.

Ne-a deschis drum de furtună spre zori de înălțare.

Să-l urmărim cu încredere, Români.

Cu gândul ținută la drepturile neamului;

Cu suflul lipit pe crucile eroilor și martirilor trecutului;

Cu trupul înfipt în glia copiilor noștri.

Să pornim la luptă, Români.

Să zidim cu trupurile noastre un nou altar neamului și să lăsăm urmașilor noștri, gloria pămîntului strămoșesc.

ROMÂNI,

Pentru Rege, pentru Țară,

Ca să răzbunăm nedreptatea.

Ca să întemeiem lumea nouă.

Ca să cinstim numele de Români.

Cu Dumnezeu înainte.

Urmați-mă.

Războiul sfânt a început !

GENERAL ION ANTONESCU

22 Iunie 1941.

Ordinul către armată al d^{-lui} General Antonescu

OSTAȘI,

V'am făgăduit din prima zi a noii domnii și a luptei mele naționale să vă duc la biruință ;

Să șterg pata de dezonoare din cartea neamului și umbra de umilire de pe fruntea și epoleții voștri.

Azi a sosit ceasul celei mai sfinte lupte, lupta drepturilor strămoșești și a Bisericii, lupta pentru vetrele și altarele românești de totdeauna.

OSTAȘI,

Vă ordon :

Treceți Prutul,

Sdrobiți vrăjmașul din Răsărit și Miază noapte.

Desrobiți din jugul roșu al bolșevismului pe frații noștri cotropiți.

Reîmpliniți în trupul Țării glia străbună a Basarabilor și codrii voevodali ai Bucovinei, ogoarele și pla iurile voastre.

OSTAȘI,

Plecați azi pe drumul biruințelor lui Ștefan cel Mare ca să cuprindeți cu jertfa voastră ceea ce au supus strămoșii noștri cu lupta lor.

Înainte.

Fiți mândri că veacurile ne-au lăsat aci straja dreptății și zid de cetate creștină.

Fiți vrednici de trecutul românesc.

OSTAȘI,

Veți lupta cot la cot ,suflet la suflet, lângă cea mai puternică și glorioasă armată a lumii.

Îndrăzniți să vă măsurați vitejia și să vă dovediți mândria, camarazilor noștri.

Ei luptă pe pământul moldovean, pentru granițele noastre și pentru dreptatea lumii.

Fiți vrednici de cinstea pe care v'au făcut-o istoria, armata Marelui Reich și nenitrecutul ei comandant Adolf Hitler.

OSTAȘI,

Înainte.

Să luptați pentru gloria neamului;

Să muriți pentru vatra părinților și a copiilor voștri.

Să cinstiți prin vitejia voastră amintirea lui Mihai Vodă și a lui Ștefan cel Mare, a martirilor și eroilor căzuți în pământul veșniciei noastre cu gândul țință la Dumnezeu.

Să luptați pentru desrobirea fraților noștri, a Basarabiei și Bucovinei ,pentru cinstirea Bisericilor, a vieții și căminurilor batjocorite de păgânii cotropitori.

Să luptați pentru a ne răzbuna umilirea și nedreptatea.

V'o cere Neamul, Regele și Generalul vostru.

OSTAȘI,

Izbânda va fi a noastră.

La luptă.

Cu Dumnezeu înainte !

Comandant de căpetenie al armatei :

GENERAL ANTONESCU

22 Iunie 1941

Străbunii

de MIRCEA DEM. RĂDULESCU

Vă simt apropierea în tot ce ne 'nconjoară...
Voi sunteți pretutindeni și pururea în noi ;
Ca seva care suie în crengi de primăvară,
Voi puneți forța veche în mugurii viori...

Când plopul culcă, seara, pe drumuri, umbre sure
Și când, la gura sobei, stau singur, în visări,
Stejarul care arde îmi spune de-o pădure
Prin care 'n luminișuri voi ați trecut călări...

O ! Mari străbuni, voi sunteți în noi, în toți urmașii,
Cu visuri, cu avânturi, cu rânduri de eroi,
Din umbra colbuită voi ne conduceți pași
Spre un miraj statornic, știut numai de voi.

Dorința voastră 'nfrânge și timp și depărtarea,
Al vostru sânge 'nvie în noi trecutul mort...
Da !... Voi sunteți imboldul, iar noi suntem mișcarea,
Păpuși de lut noi suntem, — voi tainicul rezort.

Și când vârtejul vremii ne-apucă la vâltoare,
Când corbi rotesc în stoluri și cumpăna e grea,
Din cripte, de sub lespezi străvechi, de sub răzoare,
Ritmând toiege 'nalte și albe bărbi de nea,

Voievozi, Spătari, Paharnici, Bani, Părcălabi și Vornici,
Ca 'n vremile bătrâne voi v'adunați în sfat,
Aceiași în credință și 'n dragoste statornici
Și-oțelul spadei voastre stă încă 'nsângerat.

Din umbre-adânci de codru, cavaleriești vedenii
Apar dela hotarul maghiar, păgân sau leah ;
In șiruri de chervane văd lungile bejenii
Topindu-se în zarea trecutului valah...

Pe cai, sosiți în stoluri... Sunteți puțini la număr,
Dar tari... Mă simt deodată cu veacuri înapoi...
In vânt simt fluturare de plete lungi pe umăr ;
Am paloș greu la coapsă și merg în rând cu voi.

Simt aripi largi de vultur desfășurate 'n mine,
Sonoră sună zalea pe trupul meu când merg ;
M'amestec în vârtejul de foc dela Rovine
Și dela Valea-Albă, răsar la Șelimberg...

Mirosul cald de sânge de dușman mă îmbată,
Mă pierd în avalanșa de carne și de fier,
Și spada mea, spre patru hotare ridicată,
Inscrie-o cruce largă cu vârful ei pe cer !...

Păduri întregi, în suflet, le simt cum se dărâmă,
Și sure stânci de munte se rup cu hohot greu,
Iar când vrăjmașul smulge din țară o fărâmiță
O simt atunci c'o smulge adânc din trupul meu...

De unde vii durere ca apa care roade ?
Ce șoim cu aripi frânate s'a prăbușit de sus ?
Pe albe bărbi cad lacrimi și slove de izvoade
Îngână lin prohoduri pe-o lume ce-a apus...

O ! sunt mai vechi ca mine muștrările amare :
De mai departe vine al suferinței toi,
Și-atuncea când noi plângem tristeți fără hotare
Sunteți tot voi, străbunii, ce suferiți în noi !

MĂREȚIE

Bătălia dela Mărășești era în toi. Gândul tuturor sbura acolo, unde se hotăra soarta neamului românesc.

La Iași începuse să curgă răniții cari nu mai aveau loc în spitalele apropiate.

La Spiridonie sosise de curând primii ofițeri răniți, făcând parte din legendara Divizie a 10-a, care intrase ultima în vâltoarea luptei. Erau și ofițeri grăniceri, cari luptase la Oituz, iar acum, laolaltă cu toții spre a desăvârși și aci, în zile de suferință, acea sublimă camaraderie și frăție de arme.

Intr'un colț, câteva victime ale dezastrului dela Ciurea, care complectase corolarul martirului nostru, de atunci.

Sala părea un altar.

Pe rând erau aduși pe brancarde din sala de operații ofițerii mai gravi răniți.

Nimeni nu se văita.

Nu era durerea fizică care făcea din acești eroi, niște stoici, ci durerea morală și îngrijorarea de soarta neamului care se sbătea din răspuneri să nu fie răpus.

Se anunță pe neașteptate înalta vizită a Majestății Sale Regina Maria.

Vizitatorii, veniți să se intereseze de cei scumpi lor, se grăbiră să părăsească salonul.

Personalul spitalului făcu la iușteală un ultim aranjament sălii, iar răniții o revizuire sumară a toaletei lor.

Se făcu o tăcere impresionantă. Ușile erau larg deschise, iar infirmierele în costumele lor albe ca zăpada, fixe ca statuetele, încremeniseră lângă paturi.

Se auzi un svon discret pe sală, un foșnet ușor și se ivi în prag silueta elegantă, mândră a Reginei, urmată de grupul personalului însoțitor.

Era îmbrăcată în costumul soroilor de caritate, și cu un surâs de o grație antică, spuse un duios „bună ziua“, înclinând ușor minunata-i figură.

Se raportează de superioara spitalului categoria și starea răniților, iar medicul colonel explică cazul fiecărui pacient.

Domnea o atmosferă cerească.

Pe jumătate ne făcusem bine numai sub privirile dumnezeiești făpturi, regina noastră, mama țării.

Se opri pe rând la fiecare rănit în parte. Intinse călduros o mână ca a Venerei de Medicis, pe care

† REGELE FERDINAND I

răniții o duceau cu evlavie la buze, ridicându-se cât mai mult de pe patul de suferință.

Impărți personal tuturor fotografia Sa cu autograf propriu, țigarete și bomboane.

Pentru fiecare avea cuvinte duioase de mângâiere și încurajare.

La un locotenent văzu pe mäsută o fotografie cu o tânără între două odrasle.

„Este familia d-tale?“ întrebă pe ofițer cu o voce cristalină care suna ca o muzică sublimă.

— „Da, să trăiți Majestate“, raportă mișcat rănitul, chinându-se a se ridica în pat cât mai mult, „au rămas la București“.

— „Sărmanii“, exclamă trist Regina. „Ce copii frumoșii ai, să-ți trăiască, și s'ajute Dumnezeu să-i vezi sănătoși“.

— „Să trăiți Majestate, să trăiască și odraslele Majestății Voastre“, răspunse emoționat ofițerul cu ochi umezi de lacrimi.

— „Să dea Dumnezeu“, complectă Regina.

Ofițerul adăogă apoi repede: Mai am încă unul Majestate pe care nici nu l-am văzut încă, — s'a născut la 3 săptămâni după mobilizare, îl chiamă Mircea.

La auzul acestui nume Regina suspină: „ca pe al Meu“. Tăcu un

† REGINA MARIA

minut, lăsă privirea în jos și două lacrimi ca două mărgăritare aluneacă pe acei obraji ce păreau sculptați de Phidias.

Principele Mircea rămăsese fără viață cu 9 luni înainte în grădina palatului Cotrocenilor.

„A murit și el pentru țară“, adaugă cu vioiciune Marea Noastră Regină.

Asistența întreagă era plină de emoție.

După câteva momente întreabă cu interes :

— „Și nu ai nici o veste dela ei?“.

— „Încă nu Majestate“, raportează ofițerul.

— „Nu ai încercat prin intermediul „Crucii Roșii“?“.

— „Am încercat Majestate, dar fără rezultat“.

Atunci Majestatea Sa se înseninează la față, își ridică statura mărească și ne spuse :

„Aveți curaj și încredere în Regele Vostru, în tăria neamului acesta. Vom isbuti, căci trebuie să isbutim. Ne vom revedea la București. Va veni și Regele să vă vadă. La revedere“.

Să trăiți Majestate, strigară în cor toți cei prezenți.

După plecare ne privirăm unul pe altul înviorați, iar ochii noștri spuneau mai mult decât vocea.

Acum eram vindecați complect și atingeam deja victoria.

Mare lucru e și moralul ridicat, grăi un profesor rănit.

Ce avem noi nu au nimeni din câți se bat acum, spuse el.

Noi vom câștiga războiul, numai prin Regele și Regina noastră, complectă un altul.

Toată ziua furăm veseli și bine dispuși.

La masă ciocnirăm un pahar în

sănătatea familiei noastre regale, făclia de lumină a neamului românesc.

Făcurăm o colectă și trimiserăm o sumă la ziarul „Opinia“ care deschisese o subscripție pentru a se procura păslari de iarnă ostașilor noștri din tranșee.

Așteptam cu înfrigurare vizita cea mare.

A doua zi, Regele urma să ne vadă.

De astă dată erau fiorii ostășești, cari ne cuprindeau. Trebuia să dăm socoteală de isprăvile noastre în fața Capului suprem al oștirii, de cum i-am condus feciorii în luptă.

Fiecare din noi ne cercetam amănunțiți propria noastră conștiință, dacă ne făcusem în adevăr complect datoria, deși purtam pecetia sângelui pe noi.

Aceiași pregătire.

La ora anunțată apărură ca o ființă supranaturală. Acela ce întruchipa nădejdea supremă a neamului, reazămul de granit al tuturor Românilor.

Marele Rege Ferdinand venise să și vadă ostașii. Se opri la primul ofițer rănit. Ii întinse mâna și îl bătă ușor pe umăr.

— „Unde ai luptat?“, îl întrebă cu blândețe.

— „Să trăiți Majestate, pe Chicera cu 33 infanterie“.

— „Pe Bighirul cu 38 inf.“, raportalău pe rând ofițerii.

— „Bravo copii, sunt foarte mulțumit de voi și de Divizia 10-a“. Se îndreptă apoi spre un alt rănit, care se trudea să se ridice în capul oaselor.

— „Stai liniștit“, îl încurajă Regele.

— „Să trăiți Majestate, la Mânăstioara cu 10 vânători“, raportă emoționat ofițerul.

— „Bravo, 10 vânători s'a luptat bine“, afirmă cu hotărîre Marele Rege. Apoi solemn spre noi toți :

— „Faceți-vă bine mai repede copii, căci avem încă mult de luptat. Dușmanul este încă tare și ne stăpânește jumătate țara. Țelul nostru s'a depărtat acum, dar tot îl vom ajunge. Voi cei oțeliți în lupte veți merge sigur la victorie“.

— „Să trăiți Majestate“, strigarăm noi electrizați.

Regele plecă mai departe în alte saloane spre a duce îmbărbătarea și oțelirea.

Cei din suită își întoarseră dela ușă capul și ne salută satisfăcuți. Ghicise că Regele era mulțumit.

Moralul ofițerilor îl impresionase mult. Aproape să sărim din pat. Făceam mișcări copilărești din mâini, bătând aerul cu entuziasm.

— „Incet domnilor, că vă mișcați pansamentele“, ne strigau infirmierile.

— „Nu face nimic, M-me, de acum suntem iar luptători.

Regele ne-a vindecat mai bine ca orice doctor, spuneau voioși ofițerii.

La vizita medicală toți cereau :

— „Domnule colonel, un pansament ca acesta pot să-mi fac și la batalion. Noi trebuie să plecăm cât de curând“.

Medicii ne priveau cu emoție și admirare.

La prânz, urarăm sănătate Regelui și isbândă neamului.

Pe seară, ordonanțele făceau deja, la unii, bagajele.

Un căpitan de grăniceri, rănit la picior, spunea : „ce fericiți sunteți voi că puteți pleca iar pe front. Eu nu pot face un pas“.

În câteva zile, jumătate din ofițeri renunțau la concediile de convalescență și se precipitau spre regimente cu rănite pansate.

Era efectul îmbărbătării Marelui Rege care chema din nou la luptă. Tinerețe, exclamau infirmierile !

Dragoste de neam, afirma profesorul rănit la Ciurea. Regele le-a picurat balsamul sufletesc !

Apoi, cu astfel de oșteni, dușmanii vor avea de furcă — iar isbânda este asigurată și neamul mântuit !

Ajută-le Doamne...

I. STANESCU

† REGINA MARIA ȘI MAREȘALUL AVERESCU ÎN ANUL 1917

Măreția unui popor nu stă numai în ceasul biruinței, ci mai ales în puterea lui de a suferi. De aceea, gândurile fiecăruia trebuie să fie ca stâncile cu care clădește o fortăreață împrejurul onoarei Patriei, o fortăreață atât de tare, încât generațiile care vor veni să se simtă sigure între zidurile ridicate pe mormintele acelor cari și-au dat viața pentru un ideal, ziduri cimentate de sângele vitejilor și de lacrimile celor cari îi plâng.

† MARIA Regina României

Regina Maria la Balcic în anul morții Regelui Ferdinand I

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ORAȘUL BALCIC

OSMAN

de N. DUNĂREANU

Era după retragerea din Munte-
nia.

Iarna anului 1916.

Compania noastră era cantonată într'un sat din jurul Vasluiului. Satul părea pe jumătate pustiu, iar oamenii, adică femeile, copiii și moșnegii, tare amărâți, căci nu era casă să n'aibă pe unul de ai lor la război.

Locuiam cu căpitanul meu, la un gospodar cuprins, om de vre-o 60 de ani, ai cărui feciori, amândoi în-
surați, erau și ei pe front.

Aveam o cameră curată, cu pe-
reții albi, icoane în părete și cu po-
dele ca la oraș... sobă de cărămidă,
așa că nu ne puteam plânge de frig
mai ales, că pădurea era aproape și
ordonanțele noastre, înjugau boii lui
Gheorghe Ispas și veneau cu lem-
nele din pădure atunci când ne tre-
buia...

Toată luna lui Decembrie, in-
strucția a fost suspendată, și-apoi,
chiar de-ar fi fost să se dea ordin,
cu cin s'o faci... c'un pumn de oa-
meni... căci atâția rămăseseră din
companie, în urma luptelor grele
prin care trecuserăm, și-apoi dintre
ei câte unul se îmbolnăvea și de fe-
bră recurentă.

O iarnă grea... cum de mult nu se
văzuse! Și un ger, de scăpărau pie-
trele.

Ofițerii, ne petreceam vremea po-
vestind, jucând cărți și trimițând
ordonanțele la depărțări mari să ne
cumpere câte-un bolobocel cu vin.

Și ce veselie era atunci; un ofițer
bătrân, rezervist, cânta pe nas ca
popa, îl binecuvânta, apoi dădea
cep, lua din polița casei o legătură
că de busuioac ne aghezmua pe la
frunte, și numai după aceea ne d-
dea voie să bem...

Vorba aceea, făceam haz de necaz,
ca să ne uităm durerile, care ne sfâ-
șiau inima când ne gândeam că ju-
mătate de Țară era ocupată de duș-
man și familiile noastre erau așa de
departe.

Dar acela, care sta întotdeauna
mai deoparte și nu lua parte la pe-
trecherile noastre, nu făcea haz și
nici nu juca cărți, decât foarte rar,
era comandantul meu de companie,
Căpitanul Dorneanu.

Ce inimă bună și ce viteaz! Lua-
se parte la vreo zece atacuri și tot-
deauna înainte.

În orice situație grea s'ar fi găsit,
nu se pierdea! Cu soldații se purta
ca un părinte și de aceea toți îl iu-
beau.

Era scurt de statură, negricios, cu
fruntea mare, plină de deșteptăciune
și ochii scânteietori...

Ei bine, omul acela, care nicioda-
tă nu se văitase în fața inamicului,
de multe ori îl auzeam oftând, ori
stând cu fruntea în palme și gân-
dind câte un ceas întreg.

Intr-o zi îl întrebai, luându-mi
curaj.

— Sunteți bolnav d-le Căpitan?...

— Da, răspunse el...

— Și ce vă doare?...

— Sufletul... și deodată îl văzui,
pe omul acela dârz, care nu se te-
muse de gloanțe și ghiulele, plân-
gând ca un copil în fața mea.

„Tu nu ești însurat, ai părinți, dă,
vorbi el deodată. Te doare, dar eu
am lăsat acolo, la Tulcea pe nevastă
cu un copil abia de o lună și acum
poate că dușmanul își bate joc de
ei... Tu nu știi ce este dorul de ne-
vastă, da mai ales de copil... și să
nu știi nimic despre ei“...

Tăcu, își șterse ochii, își îmbracă
mantaua și plecă... Din ziua aceea
devenise și mai tăcut.

Citea toată ziua, ori își scria me-
morile dintr'un carnet, unde și în-
semnase zi cu zi, ceas cu ceas, lup-
tele la care luase parte.

„Dacă voi muri să știe băiatul
meu, Gheoghiță, pe care l-am bote-
zat în ceasul plecării, că tată-său a
murit ca un erou pentru Țară, și nu
ca un laș. Asta-i averea ce i-o pot
lăsa.

Și zilele trecură cu un Crăciun
mohorit...

De Sf. Vasile, soldații făcură un
buhai și veniră ca să ne ureze... A
fost nu un an nou, ci adevărat un
parastas.

La câteva zile... văd că figura Că-
pitanului meu, deveni veselă! Mă
privia drept în ochi și parcă voia
să-mi spue ceva. Eu ghiceam acea-
sta, dar nu îndrăzneam să-l întreb.

Era seara... Prin geamuri strălu-
cea albul zăpezii într'un albastru
fumuriu.

Căpitanul mă privi cu ochi seri-
oși și mă prinse de umăr.

— Ești militar, vorbi el... și încă
ofițer... Știi ce însemnează cuvântul
de onoare...

— Da...

— Dăți-l, că n'ai să spui nimic...

— Pe onoarea mea... am răspuns
atuncea eu.

— Ei, acum, cheamă-l pe frun-
tașul Osman la mine.

Peste un sfert de ceas, un om
scund, cu umerii eșiți, ochii mici și

oblici, fața smeadă, intră în came-
ra noastră.

— Să trăiți D-le Căpitan...

— Bună seara Osmane... Tu ești
din Dobrogea, dela Ali-Bei-Chioi
Turcul făcu ochii mari.

— Da, răspunse el mirat... de cu-
noștința Căpitanului.

— Tu vrei să mergi acasă în con-
cediu... să vezi nevasta, copiii? Ai
copii, nevastă?

— Da, ai Don Căpitan...

Și turcul își aruncă privirea cu
zâmbet, când la mine, când la Că-
pitan, crezând că-și râde de el.

— Ei bine, eu îți dau concediu o
lună, pe răspunderea mea, și-ai să
te duci și la mine acasă să duci o
scrisoare.

— Vrei să te duci?

— Vrem să trăiți Don Căpitan...

— Dar spune-mi cum ai să treci
dincolo?

— Dați la mine bilet, mergem
concediu Galați... La Dunărea, în-
ghețată este, eu trecem noaptea la
Dobrogea și dacă sentinele prinde
la mine, eu spun „dezertor esteri
bre“, dela România...

— Bravo, Osmane strigă Căpita-
nul... și-l bătă pe umeri. Turcul fă-
cu un salut în legea lui... își duse
mâna la frunte, apoi la inimă...

— Eu acumă să știi Osmane, că
lucrul acesta n'are să-l știe nime-
nea, de cât noi trei — juri pe legea
lui Mahomet?

— Nu putem jura, trăiți Don Că-
pitan, la noi oprit este. Numai cu-
vânt, este jurământ.

— Bine Osmane... bine. Te știu
om cinstit și viteaz. Tu ești turc și
turcii sunt aliați cu inamicii noștri.
Dacă te-o prinde, n'are să te bănu-
iască; pe unul de-ai noștri era mai
greu...

Și-acumă, mâine ai să pleci, ai să
duci o scrisoare la mine acasă, în
strada Babadag și-ai să aduci răs-
puns.

Scrisoarea ai s'o vâri în opincă...
Și'n opincă ai să mai pui pae... Ai
înțeles...

— Înțeles... să trăiți Don Căpitan.

— Și-ai să mai faci un lucru. Ai
să cauți să afli ce armată are ina-
micul... unde e... și ce anume.

— Înțeles, să trăiți Don Căpitan...

— Și-acumă să fii gata... mâine
dimineața pleci... ai să ai de toate,
hrană și bani de drum...

Osman se închină întâi în legea
lui, apoi strigă cu glas tare de tre-
murare geamurile.

— Să trăiți Don Căpitan și plecă.

II

Trecură multe zile dela plecarea
lui Osman...

În companie nimeni nu știa de
cele întâmplate.

Orice vorbă șoptită, în împrejurări așa grele, ar fi fost un dezastru pentru noi... doi...

Căpitanul, devenise tăcut și se închidea tot mai mult în el. Nici nu mai ofta și nu mai pomenea nimic în cercul ofițerilor despre familia lui.

Toată discuția lui era despre ofensiva care trebuia să vină odată cu vara... și să ne luăm pământul robii.

Și cu toate că de la părțile sedentare începuseră să ne sosască elemente noi, coasa morței secera cu nemiluită, căci tifosul exantematic se declarase peste tot.

Cine a trăit zilele acelea ale anului 1916—1919, numai acela își poate da sama, de ce răbdare, abnegație și rezistență a dat dovadă soldatul român.

Dar mai ales Dobrogenii, oameni sdraveni, înalți ca bradul, astăzi îl vedeai vesel, căutându-și de slujba lui și peste două zile aflai că a și fost evacuat în spital la Vaslui, bolnav de tifos exantematic.

Acuma, cu apropierea instrucției și complectarea armamentului, orice distracție, joc de cărți, lăutari, încetase.

Fiecare își dădea seama, dela soldat la colonel, că ziua răfueilor se apropie, și că pentru aceasta trebuie energie, seriozitate și muncă fără preget.

Pe lângă aceasta, cel mai mare dușman al nostru, era nu inamicul, căci eram departe de front, ci insectele...

Curățenie și iar curățenie... Apoi la două zile deparazitare și ordine peste ordine.

Seara cădeam de oboseală...

Rareori îl auzeam pe Căpitanul meu vorbind în șoapte: „Dar ce-o fi făcând Osman?”

Se apropia luna și Osman nu se ivera...

De bănuir, că a dat mâna cu inamicul nu-l credeam... în stare și nici nu aduceam vorba despre asta, dar într-o zi văd că Comandantul meu îmi pune o întrebare...

— D-ta, în viața civilă ești învățător.

Ei bine, când înveți pe copiii D-tale la școală, ce le spui despre Ștefan cel Mare și Sfânt?...

— Eu care-l înțelegeam pe Căpitan, unde vrea să ajungă, îi răspundei:

— Pe patul de moarte, Ștefan cel Mare i-a dat sfatul acesta fiului lui Bogdan: „Să nu te încrezi în nici-unul dintre vecinii Țării Moldovei, ci mai degrabă în Turci, că turcii sunt mai cinstiți...”

— Va să zică crezi că Osman nu ne-a trădat?

— Nu cred să ne fi trădat.

— Ei bine, asta îmi place, văd că m'ai înțeles și rase cu o bucurie cum de mult n'o văzusem.

Și într'adevăr, că peste o lună și o zi, Osman, se ivește în ușa camerei noastre. Căpitanul era la Comanie... Am trimis să-l cheme.

Când l-a văzut pe Osman, numai nu l-a sărutat.

— Am venit D-le Căpitan, să trăiți. Osman n'a mai spus de data aceasta: Să trăiți Domnule Căpitan, am venit) așa era de turburat.

Și scoase de sub manta, din fundul unui cojocel de oaie, pe care-l adusese de acasă, o scrisoare, învăluită în vre-o trei plicuri.

N'am văzut niciodată în viața mea un moment mai mișcător.

Căpitanul sta cu plicul în mână și se uita la el, eu la Osman, iar Osman la Căpitan...

Câteva clipe au trecut într-o tăcere solemnă.

Revenindu-și Căpitanul îi întinse mâna lui Osman, iar Osman făcu salutului lui cu mâna la frunte și apoi la inimă...

Bucuros căpitanul scoase din portofel o hârtie de o sută lei, și i-o întinse. Turcul aplecă capul și se închină, apoi făcu doi pași înapoi:

— Nu, mulsumim, Don Căpitan, D-tră, dat la mine voie eu văd familie... Mulsumim...

— Și cum ai găsit familia?...

— Bine... mulsumim lui Alah, tot este bine, numai un copil fost bolnav, la mine cinci copii.

— Acuma du-te și te hodinește, cere de mâncare...

— Nu mulsumim... eu mâncat răspunse turcul.

Căpitanul îmi făcu un semn să mă retrag, ceiace și făcui.

III

Am rătăcit până'n târziul nopții pe la camarazii mei, nevoind să-l deranjez.

Când m'a văzut intrând s'a uitat la mine și m'a îmbrățișat... întrebându-mă de ce am întârziat.

— Îți mulțumesc, dragul meu... Îți mulțumesc, ai fost un adevărat camarad, că ai înțeles dorul meu și nu m'ai oprit, vorbi cu lacrimi în ochi.

Ei acuma să-ți citesc ce-mi scrie scumpa mea soție...

Se așeză jos, își apropie lampa și începu:

Tulcea 1917, Ianuarie 15

Scumpul și iubitul meu Costică,

„Rândurile tale pline de nemărginită iubire, de sinceritate și dor mi-au umplut inima cu un suflu nou de viață, mai puternic decât moartea, mai trainic decât iubirea. Ce duios e să știu că, chiar în sufe-

rință și în mâinile dușmanului fiind, acel care luptă pentru Țara și pentru neamul lui, se gândește la tine și suferă pentru tine.

„Și văd iubitul meu, că tu trăiești cu gândul la mine, după cum și eu în nopțile mele de suferință, mă gândesc mereu la tine și mă rog lui Dumnezeu să te ție sănătos pentru mine și copilășul nostru.

„Tu ești al neamului, dar te rog și să crezi că fără să fiu egoistă ești și al meu și în clipele când vei porni la atac, sărută iconița pe care ți-am dat-o eu la plecare.

Căpitanul, aici se opri.

Ochii i se umplură de lacrimi. Scoase iconița de la piept și-o sărută.

Rămase multă vreme într-o tăcere prelungă, ținând scrisoarea la piept.

Nu îndrăzneam să-l mai întreb...

— Nu-ți mai citesc, vorbi el după un timp. Acuma sunt fericit... Pot să sufăr încă... Și voi suferi până la izbânda cea mare... Se întoarse spre mine.

— Mă iartă dragul meu, că mai departe nu ți-am citit.

Sunt rânduri, care-mi vorbesc de clipele primelor noastre întâlniri, de intimitatea noastră în viața de familie... Dar te rog un lucru să-l menajezi cât mai mult pe Osman, e în plutonul D-tale, și el a făcut legătura între mine și nevasta mea.

Și acuma îți dau un sfat. Când te vei însura să cauți un suflet, nu a-vere.

Târziu de tot adormirăm.

IV

A doua zi Osman veni în camera noastră.

— Ei Osmane, cum te-au primit inamicii?

— Bini, să trăiți Don Căpitan... Căpitanul îi făcu semn să stea jos.

— Și... cum ai ajuns... Osmane?...

— Eu, venit Galați... Unde merg eu, la mal sentinele... ioc (nu). Eu trec la Dunăre, înghețat bre, înghețat... și frig bre așa frig, frige la picioare...

Eu trec la Garven, sentinele ioc... Spun eu la mine, asta nu-i război... Cum eu trec așa... mergem la noaptea, ajungem Văcăreni, este ziua... Ce ne facem bre? Ascundem la stuf... Nu... mergem înainte... Da frig Don Căpitan... Atunci intrăm la cafene, bem ceai... încălzim puțin bre. Aici la mine vedem doi bulgari... Ei uită la mine întrebăm...: Românskii soldat?

— Dizertor bre, mergem acasă...

— Ei prindem la mine... Ducem Comandant. Comandant întrebă?

— Turetkii (turc)?

— Dezertor bre...

— Disertor Rominskii.

V

— Dezertor bre... Rominskii...
Căpitan scrie la hârtie, trimitem la Tulcea...

— Te-a dus la Tulcea?, întreabă nerăbdător Căpitanul.

— La Tulcea, trăiți Don Căpitan...

— Și te-a dus pe jos, îl întreabă eu...

— Și la căruța și pe jos...

— Și la Tulcea ce ți-au făcut? întreabă iarăși Căpitanul.

— Dus la mine la Comandant. Și Comandant întreabă:

— Rominskii dezertor bre?

— Rominskii.

— Dobrogeanskii Turox (Turc Dobrogean).

— Da răspundem la el... Eu mergem acasă la mine, nevasta, copii murim de foame... bre... cinci copii...

— Este armata bre la România?

— Nu știm este... eu dezertat de mult bre, stat în sate ascuns...

— Este artilerie?

— Eu nu văzut artilerie... Nu este artilerie... Comandantul scrie... la gazetu, și vrea trimitem la Comandant la Babadag... Eu spunem... la el: Dom Comandant eu mergem acasă... Ali-Bei-Kioi — eu om sarac, mergem familie muncim... Eu turc bre... domn Comandant... El uitat la mine, dat drumu... Eu spunem la el mulsumim și plecăm la strada Babadag Don Căpitan... La sosie.

— Și ce-a spus soția când te-a văzut?

— Citește la scrisoare și plânge și copil mic, așa plânge...

Osman se opri... Și la mine Don Căpitan este așa mic copilul...

Căpitanul scoase batista și-și șterse o lacrimă.

Și conia, dai la mine mâncare și întreabă, întreabă la Don Căpitanu, urmă Osman... Se făcu o pauză... Privirile noastre se urmăreau... Su-fletele deasemenea. Gândurile alergau departe.

— Dar la tine acasă cum ai găsit Osmane?

— Sărăcie, să trăiți Don Căpitan, săracie. Vândut cinci perechi de curcan, la noi estem curcan, avere, eu dat la dansa puțin bani și plecat Constanța. Acolo muncit, săptămâna, strângem bani, venit acasă și plecat înapoi... la regiment. Concedi la mine o lună, Don Căpitan așteaptă, altfel bucluc...

— Bine Osmane, îți mulțumesc, vorbi Căpitanul, acum du-te. Am să-ți fiu recunoscător. Osman plecă, salutând cu acelaș respect, fără ca să ceară vreo favoare.

A doua și a treia zi Căpitanul îl chestionă despre cele văzute acolo, dar despre vestile aflate nu mi-a spus nimic și nici nu știu unde și cui le-a raportat.

Primăvara veni și instrucția începu.

Osman fusese acum înaintat caporal și conducea grupa.

— Haide bre, facem instrucție aici, ori ne jucăm, bre, îl auzeam câte-odată strigând la oamenii de sub comanda lui. Și lipovenii bărbosi, înalți, cu ochi albaștri și umezi se uitau de sus la turcul acesta gros, cu ochi oblici, dar trebuiau să-l asculte, căci gradul era grad.

În timpul repaozului venea la noi, stam de vorba și cea mai dulce mângâiere pentru el era când îi amintea de Ali-Bei-Kioi.

— Mergem, Don Căpitan... mergem...

Să fim sănătoși, eu viu la D-stră, aducem una păreche corcani albi... Aducem amintire... Să fim sănătoși și să termine razboi... Și D-tră cu sosia, la noi... Avem și bivolița și noi facem unt...

Așa de sincere erau vorbele lui și atâta bunătate îi revărsau pe suflet duioșia cu care le exprima, căci fără să vrei te simțeai atras de el ca de un vechiu prieten din neamul tău și nu ca de-un biet turc necăjit, dintr'un sat oropsit, a cărui avere se încheaga toată într-o bivoliță și câteva perechi de curcani.

Și d-tră don sublocotenent, nu Dobrogean, dar când noi isprăvim război, dați la mine fotografii, la tot eu ține minte.

— Don căpitan Dobrogean și noi mergem la d-lui vedem copilaș și noi ducm cu sosia copilaș... Eu turc, Dobrogean, dar noi luptat pentru România.

De obicei acestea erau convorbirile noastre și prin felul lui de exprimare, căci vorbea așa de prost românește și se chinuia ca să găsească cuvântul potrivit, îl simțeam și mai aproape de inima noastră, căci vorbea dela suflet la suflet.

Deși regimentul nostru era Dobrogean și avea atâtea neamuri în compunerea lui, Osman dela compania a IV-a era cel mai drag dintre toți ostașii, cari nu erau de acelaș sânge cu noi...

Comandantul regimentului știind bravura lui, îl recomandase pentru decorație.

La 15 Mai ocupă tranșeele pe linia Nămolosa... Trebuia să atacăm aripa stânga a inamicului... cu direcția Hanu-Conache.

Aceasta se petrecea în noaptea de 6 Iulie...

Așteptam cu înfrigurare, ordinul de atac... Era spre seară... Soarele scăpase pe sub geana unei păduri și ghiulele sburau fluierând, în văzduh.

Din tranșeea noastră priveam tranșeele inamicului, iar din depăr-

tare, lumina ghiulelelor care eșeau din gura tunului. Osman, era lângă mine în tranșee cu mâna pe armă și granadele gata... când deodată îl văd, că se apleacă spre mine și mă roagă să-l las pentru câteva minute liber. N'am înțeles nimic...

Osman se ridică din tranșee, trecu în spatele ei și se piti după un tufar...

Am întors capul să-l urmăresc fără voia mea...

El sta aplecat în genunchi, se bătea cu mâinele la inimă și șoptea ceva neînțeles, ridicând capul spre soarele care apunea după geana pădurei...

Atât putui desluși... Alah, il Alah...

Se întorse apoi, luă pușca liniștit, ca și când nimic nu s'ar fi întâmplat, și mă întrebă încet.

— Acum mergem la atac...

— Așteptăm ordinul Osman.

— Cum nu mergem la atac? întreabă el... Fără să-l mai întreb, înțelesei că Osman se închinase lui Alah, înaintea luptei.

Dar în locul atacului primirăm ordin să pornim în marș forțat la Mărășești, unde era nevoie de întăriri.

Am pornit în toiul nopții în marș forțat și abia a doua zi sub seară am ajuns, ocupând o porțiune de tranșee pe dreapta Siretului, în fața Cosmeștilor, pe cari rușii bolșevizați o părăsiseră...

Spre seară lupta a început.

Grozăvenia nu se putea descrie. Se loveau ghiulele în aer, și cerul se lumina ca și când milioane de trăznete ar fi izbucnit din adâncul tăriei...

Inamicul înainta valuri, valuri...

Aci ne lua o tranșee, aici o luam noi înapoi...

Comandantul nostru era veșnic lângă noi... Cu fața plină de praf, sudoare și fum mereu striga alerga de ici colo, dispărea, ca să-l vedem iarăși sărind lângă noi, mai hotărât și mai încurajat.

Pe la miezul nopții în noaptea cea de groază de 6 August se făcu o pauză...

Infanteria și a lor și a noastră se părea obosită... O ploaie caldă începe...

Un glas se auzi în noapte... vorbind stălcit românește...

— Pentru D-zeu, încetați puțin... suntem oameni. Căpitanul veni lângă mine și-mi ordonă...

— Trimete o patrulă să cerceteze linia inamicului... ai auzit ce-a spus? Acesta e un truc, vor să ne prindă...

Osman se prezentă și hotărât îmi spuse: Merg eu don sublocotenent.

Aprobai și Osman cu o parte din grupă, căci cei mai mulți erau ră-

niți și morți se strecură din tranșee.

Nu trecură decât cinci minute și o rafală și mai groznică începu....

Intr'adevăr dușmanul ne înșelase.

Noaptea căzu neagră și ploaia încetă... Lupta continuă până după miezul nopții...

A doua zi dimineața când patrulele noastre se strecurară spre liniile inamicului, îl găsiră pe Osman, sfredelit de o granată ținând în mână lui însângărândă arma strânsă la piept.

După două nopți și două zile de luptă și eu și căpitanul căzurăm răniți....

Ne-au evacuat la un spital din Iași.

Târziu de tot, câțiva ani după sfârșitul războiului, m'am întâlnit cu comandantul companiei mele la o berărie din Galați...

Mergea puțin schiopătând, eu, slava Domnului nu aveam nimic... Imi luasem catedra, chiar în inima marelui port.

Pe căpitan îl avansase maior, iar bietul Osman hodinea în pământul țării, departe de nevasta și copiii lui de Ali-bei-chioiul iubit...

Am vorbit mult, mult despre el, iar la plecare căpitanul mi-a spus că a fost la văduva lui Osman.

A găsit-o sănătoasă, împreună cu cei cinci copii, dar în sărăcie mare, i-a cumpărat o bivoliță și de atunci o ajută mereu, ca să-și crească copiii. Căpitanul nu a uitat pe vrednicul Osman.

Frunză neagră

de N. Herescu

*Frunză, frunzuliță neagră a durerii,
S'ofilesc obraji, se usucă merii,
Omul fuge, norul crește, pierе vrabia,
Și pustiul se întinde 'n Basarabia.*

*Sufletul e parcă bolnav de podagră:
Unde s'au dus cântecele, frunză neagră?
Unde s'au dus dorurile, neagră frunză?
Unde s'au dus visurile să s'ascunză?*

*Frunză, frunzuliță neagră și amară,
Fiindcă e frumoasă suferă o țară,
Fiindcă are șesuri dulci și râuri line
O poftiră iar viclenele jivine...*

*Bieții Moldovenii noștri, frunză neagră,
Gem și-asteaptă, din Hotin la Marea Neagră,
Gem, că prea mult chin au adunat prin timp,
Frunză, frunzuliță neagră, cu trei ghimpi.*

*Dară tu, din întunec și din moină,
Zi-ne-o doină, frunzuliță, zi-ne-o doină,
Zi-i, să se'nfioare până 'n Nistru zarea,
Să nu li se pară lungă așteptarea.*

*Viersul știe, viersul știe, neagră frunză,
Peste dealuri, peste ape să pătrunză,
Și ntr'o zi pe urma lui va merge sabia,
Către Basarabia, către Basarabia!*

CUCULEȚ

E o arătare numai de unsprezece ani, da' nu'i dai, Doamne ferește, mai mult de șapte.

„Mă, Faraoane, cine-i cel mai bătrân ostaș din reghimentul nostru?”

— Eu, face găngania, buricându-se fudulă și scăpărându-și dinții pe chipul balaoacheș.

— Și de câți ani faci tu, mă oștire?

— De cinci.

— Cum de cinci, bată-te cucurigu’?

— Poi așa; de când a murit tatuca și m'am oploșit pe lângă reghiment ca un cotei.

— Da' o țigară de tiutun bei tu, bre?

— Ihî, cum să nu? Și cu ochii ași suge-o. Aista-i aleanu meu cel mare, că n'am mahorcă.

— Ptiu, mânca-te-ar puricii: mahorcă-ți trebue ție, buricu' pământului?

— Poi, cu'n fum două din iarba lui Scaraochi îmi mai alung și eu gândurile.

— Mai știți, pacatele? O fi, vă pomeniți, hamurezat, făcea gornistul regimentului, sticlindu-și dinții.

— O fi, bădie Dancule, făcea arătarea; și de ce nu? Adicătelea eu inimă n'am?”

Și soldații se stricau de răs și-și făceau cruce ca'n fața Necuratului.

Cuculeț era voiabună a compăniilor. Sara, când se ogoia lupta, se strâneau ceoată împrejurul lui:

„Măi, ia cântă-ne ceva de inimă-albastră: tot ești tu amorezat”.

Și Cuculeț n'aștepta să-l roage a doua oară: ducea dibla la bărbie și prindea a zice, din scripcă și din gură, sclipindu-și dinții și ochii la fiecare vorbă oftată mai cu alean:

Frunzuliță de cicoare
D'aulica țața Foare,
Trecui aseară călare,
Pe la poarta dumatăle,
Te zării la lumânare
Te închinai la icoane.

Slujba lui era să care cartușe până la șanțurile din linia întâi, cu'n cărucior cu doi zăvoi de stână. Dulăii, mari și flocoși ca niște urși, păseau cu limbile scoase, și Cuculeț zicea din frunză ori din diblă, în bâzăitui gloanțelor, fără habar, cu capela pe-o ureche.

Intr'un rând, cum sta tolănit în iarbă, în Poiana Țigăncii și țărâia încet din scripcă, ca o gănganie amestită de lumina primăverii, i se păru că pe boarea îmbălsămată a vântului, vine un cântec de gitară.

Zumzetul cântecului străbătea prin perdelele de cetină, când mai

tare, când mai moale, ca de pe alte meleaguri:

„Vine dinspre inamic”, gândi Cuculeț, și ridicându-se cu dibla'n mână, se luă după zbărnăitul cântecului, cu ochii la pândă. Se urcă, prin țihișurile umede, pe-o mîncătură ponorâtă de pârâu, spre vizuinele tainice ale dușmanului. Soarele scăpăra spre asfințit și străpunea desigurile cu suliiile lui de lumină. În ziua aceea lupta contenise mai de vreme ca de obicei, și în liniștea adâncă a codrului, tot mai limpede suna cântecul de gitară; iar, pe adierile vântului, i se părea uneori, că vin și-i gădilă nările mirosuri bune de bucate. Se opri să-și mai tragă oleacă sufletul. Își anină dibla într'un mesteacăn, se culcă între feregele umede, și, închizând strâns ochii, își lărgi nările. O suflare mai tare de vânt îi vâri până'n fundul burții mirodene de carne friptă și-l făcu să sară ars în picioare.

Urcă, pieptiș, un pripor stâncos, agățându-se de rădăcini ca de niște șărpi încăerați, și se pomeni, când ajunse sus, în fața unei bucătării.

Inserase, și, pe vatra uriașă, sfărâia, în cratiți, ca vr'o duzină de găști și forfoteau niște cazane să'n-cap'o ialoviță într'insele. Intr'un tranșeu zdrăngănea un pian hodorogit și s'auzea larmă de danț. Bucătarii căscău gura acolo și în bucătărie dormea, cu coatele pe masă, bucătarul, mustăcios, cu șorț și cu chitie albă.

Cuculeț își linse buzele și se târi șopârlește până la ușa bucătăriei. Ascultă o bucată de vreme, tremurându-și nările, și pogori scările, cari duceau în bucătărie ca într'o pivniță. Se apropie în vârful degetelor, de vatră, înhăță o cratiță în care sfârâiau patru găste; și, din trei pași, fu afară și se strecură în țihișurile pădurei. Se pogori, cu cratița 'n brațe, de-a săniușul, până la mesteacănul în care își aninase scripca, ș'acolo s'asează grecește, și înfulică pe nerăsuflăte, un picior zdravăn și unsuros de găscă.

Când se ridică era noapte de-abinele și scânteiau, printre cetine, stелеle. Cuculeț își linse voios buzele unse de untură ș'o luă regeior, pe albia pârăului, să ducă găștile plocon „barosanului de colonel”: Că el îi sireacu, tătuca reghimentului!

Când ajunse la ușa bordeiului comandantului regimentului, găștile nu erau nici ferbinți, nici reci: erau cum is bune de mâncat.

În noaptea aceea, până târziu, arse gazornița în bordeiul colonelului și s'auzi sfat și răsete și tânguit dulce de vioară

DEVOTAMENT

de CLUCERUL DINU

Se hotărâse atacul pentru ziua de 11 Iulie. Faptul se ținea secret, să nu afle dușmanul. Il știa unumai colonelul și maiorii regimentului. Dar ostașii îl simțeau! Ceva neobișnuit sticlea în ochii lor și simțirea le spunea, că pe curând fapta mare se va petrece.

Erau bucuroși și doreau lupta, fiindcă li se urase cu lăncezirea din șanțuri.

O liniște grea, neobișnuită, se așternuse de două zile pe tot frontul. Era adâncul, care prevestea furtuna!

Se aduceau munitii dinapoi, tunarii cărau noaptea o multime de obuze și le adăposteau în locuri ascunse, în preajma tunurilor, ca să aibă cu ce țintui pe inamici, în ziua mare. Se împrosfătase grenadele. Lăzile cu cartușe zăceau grămadă așezate în stive, în adăposturile din spatele transeelor.

Toti ostașii își îngrijeau uneltele de luptă, ca pentru o zi mare, o zi de izbândă! Colo se curățau arme și pusti mitraliere, dincolo se cercetau mitralierele și munitia lor. În baterii tunurile trăgeau numai câte unul, iar pe celelalte le îngrijeau ca de sărbătoare. Peste tot o înfrigurare în suflet și-o nerăbdare în priviri, care tâlmăcea așteptarea unei fapte mari!

Ostașii fumau și în povestiri de tot felul. Își rânduiau echipamentul și munițiile. Numai Ion Ropotă, ordonanța locotenentului Dobrescu, se uita cu jind la camarazii lui, și nu avea ce pregăti, fiindcă îngrijise și rostise tot pentru ofiterul lui.

Felcerul! — cum îi ziceau camarazii — își usca o cămașă spălată și doinea dintr-o frunză de paltin, o iolanie de prin dealurile Vâlcei. Până mai eri Ropotă, era privit ca un om mai răsărit, de soldatii companiei. De! ordonanța d-lui locotenent, comandant de companie, care este așa de aproape de comandantul lor, era cineva... Ofiterii batalionului îi ziceau „Ioane”, și-i dădeau bacsis. Pentru cafelele bune ce știa să facă.

Ropotă se învărtă printre soldatii cu ifose, fiindcă era mâna dreaptă a comandantului și-l îngrijea de nu ducea nevoie de nimic. Apoi Ropotă, mai era și leatul 1915 și știa militia pe derost.

Dar astăzi, camarazii nu-l mai priveau cu atâta smerenie, iar el plugar deștept și cuminte, parcă se simțea umilit. El știa că n-o să lupte în ziua cea mare, ca toti ceilalți, dar totuși se simtea mândru că îngrijea pe comandantul camarazilor lui.

Și iacă ziua mare sosită!

De cu zi, ofiterii spusese soldaților, că a doua zi în zori vor ataca pe dușman, ca să-l scoată din întăriturile lui și să-l arunce în munți. Un fior străbătuse piepturile vitejilor și fiecare aștepta ceasul hotărât cu nerăbdare.

Înainte de asfințitul soarelui, tunurile noastre începuseră să bubue cumplit. Zeci de guri de foc asvârleau obuzele lor peste șanțurile dușmane și sfâșiau rețelele de sârmă. Baterii noi neștiute nici de ai noștri răsăriseră ca din pământ și trăzneau spre șanțurile dușmanului.

Văzduhul clocotea și infanteriștii ghemuiți în șanțuri, ascultau cu încordare mugetul de tunuri, care le deschidea calea spre izbândă. Câte unul scotea pe furis capul din șanțuri și privea, cum obuzele noastre bine țintite, răscoleau lucrările dușmanului și aruncau mii de schije peste el.

„Tunurile noastre trag bine!” spuneau ei.—Și piepturile li se umpleau de mândrie, și încredere. Ei știau că mâine în zori, când vor da atacul, vor găsi câmpul netezit și camarazii lor tunarii, îi vor ajuta, țintind tot așa de bine.

O încredere mare le da acest lucru. Ei vor porni cu mai multă însuflețire la atac. Astfel se înfiripă frăția de arme, dintre infanteriști și tunari, în ziua luptei grele.

Și-au bubuit tunurile până noaptea târziu, răspunzându-le și dușmanul, presimțind ce-l așteaptă și pentru a țintui infanteria noastră, de care se temeau.

Noaptea se așternea peste câmpuri neagră și deasă. Tunurile mugeau mereu și lumini albe țâșneau din rândurile dușmanului, aprinzând tot cuprinsul cu voiciunea lor. Dușmanul se temea, era treaz și cu rachete căuta să desprindă ce se petrece în șanțurile noastre? Nimeni nu dormea! nimeni nu se odihnea în noaptea de veghe, dela comandant și până la ultimul soldat.

Ropotă, se învărtă sbuciumat prin șanțurile companiei a 3-a, parcă el era comandantul! el conducătorul de a doua zi...

— „Ei! îți vine ușor să te plimbi cu mâinile în buzunar Ropotă!” — i-a zis sergentul instructor, Glie:

„Tu n-o să-ți pui mâine pielea la încercare! Parcă te văd cu suferțasușul și cufărașul la subțioară, în urma noastră, alături de brancardieri!”

Camarazii au râs și au privit pe Ropotă, cu dispreț!...

Ion, se roșise tot și mânia îl stăpâna.

— „Nu se știe don 'sergent! — a răspuns el umilit. Oi fi și eu bun la ceva mâine!” — și-a plecat înapoi spre bordeiul, ce-i era locuință de peste trei luni. Era gânditor și supărat de umilința pe care i-o făcuse sergentul Glie, în fața camarazilor lui mai tineri...

Văzându-l posomorît locotenentul Dobrescu, l'a întrebat: „Ce ai frate Ropotă?”. Ai o mutră de cucuvaie!.. Or te gândești la ziua de mâine?

— N'am nimic d-le locotenent, să trăiți! — a răspuns el ascunzându-și necazul. Mă apucase și pe mine dorul de nevastă și copii!...

— Lasă, lasă c'o să-i vezi curând! — i-a răspuns ofiterul bătându-l prietenește pe umăr.

— Mâine! mâine Ioane! o să jucăm hora în lagărul dușmanului! O să fiarbă rău! dar o să fie frumos. Tu să iei tot calabalâcul nostru, să știi! Presimt că nu ne mai întorcem aici, izbânda va fi a noastră!

— Să vă audă Dumnezeu don locotenent — a răspuns Ropotă, dus pe gânduri și a ieșit afară, să-și mai domolească firea.

Cam așa era, cum spusese Glie. El o să meargă cu calabalâcul, pe când ceilalți cu piepturile și armele. Dar ce eră el de vină? Avea și el rostul lui acolo. Cine era să îngrijească și să înțeleagă mai bine pe locotenent?

La ceasurile 4, când se crăpa de ziuă, tunurile au început să mugească cumplit, mai supărate, mai ucigătoare. Și peste un sfert de ceas, o rachetă roșie, a țâșnit dela postul de comandă al batalionului, iar ostașii au pornit vitejește la atac, sărind peste șanțuri și rețelele de sârmă.

Mitralierele și puștile, au început să răsună pe tot întinsul câmpului, de te asurzeau. Curând pocniturele de grenade se amestecau cu bubuiturile lor răsunătoare. Și tunurile mari, vuiau prelung, parcă era un indemn de mers înainte!

Infanteriștii mergeau mereu pe valuri, susținându-se unele pe altele. Ici, colo, rândurile se răreau, căci dușmanul pitit după metereze, țintea bine. Dar din urmă vitejii veneau mereu și golurile se umpleau.

Compania locotenentului Dobrescu, ajunsese la rețele de sârmă vrășmașe. În fata lor nici o spărtură! Nici un loc de trecere! Bariera țepoasă se ridica semeață înaintea lor! Obuzele noastre o încălciseră, dar n'o rupseseră!...

Vitejii companiei a 3-a se loviseră de ea dârji și pierderile lor erau groasnice! Mitralierele și puștile dușmanului loveau neîncetat în carnea românească!

La dreapta, compania a 2-a, intra-se în șanțurile vrăjmașului și înce-

puse lupta în tranșee. La stânga compania 5-a, din batalionul II, și ea norocoasă, lupta tot în șanțurile dinainte, căci găsise trei spărturi în rețele.

Pierderile mari răriseră rău compania locotenentului Dobrescu și oamenii își pierduseră avântul!

Ce era de făcut? Comandantul a cerut pe dată prin alergătorii lui, sprijinul tunurilor.

A trecut timp și până atunci, caporalul Trifon, și cu fruntașul Iacob Matei, se târăseră pe brânci, cu arma după gât și cu foafecele de tăiat sârmă. S'au furișat spre barierele țepoase, nepăsători de gloanțele ce suerău în jurul lor! Și au ajuns cu bine, tăind sârma; dar când au săvârșit vitejia, au căzut ciuruți de gloanțe!...

Sergentul Glie, văzând prăpădul, n'a mai stat la gânduri și-a trecut el la rând, să taie sârma. A tăiat-o în două părți. Sărmanul viteaz a căzut și el lovit de două gloanțe.

Atunci o vijelie de obuze trase de tunarii noștri, cari sprijineau batalionul I, s'au năpustit pe blestematele rețele și în câteva clipe le-a făcut zob, răsfirând pământul de parcă era proaspăt arat!...

Locotenentul Dobrescu și-a întărit cu plutonul 4, compania și sculându-se în picioare, semeț, mândru, ca un viteaz din povești, cu carabina într-o mână, a strigat puternic: „După mine băieți! Nu vă lăsați!“! A noastră e izbândă!“!

Ostașii înmărmuriți o clipă, au pornit înainte, după comandantul lor și-au pătruns în șanțurile dușmanului, începând lupta cu grenade.

Dușmanul speriat de atâta vitejie, a fugit în fața pumnului de viteji, ce mai rămăsese din compania 3-a.

În urmă, alături de brancardieri, care nu mai pridideau cu strângerea răniților. Ion Ropotă, ordonanța, venea nepăsător cu sufertașul și bagajele ofițerului — așa cum i-o spusese Glie. Gloanțele veneau de pretutindeni și el doinea din frunza de paltin, ca în ajun, când era atâta liniște. Ici-colo, se oprea, să ajute pe câte un rănit și să-l puie la adăpost. Ajuns înaintea rețelilor, privirea i-a căzut pe sergentul instructor Glie, care atins de un glonte la cap și unul la piept se văita de moarte.

Sufletul lui Ropotă, nu a văzut în el, decât pe camaradul viteaz, rănit, care trebuia ajutat repede, ca să nu piară ca un câine. L-a ridicat în spinare și prin puzderia de gloanțe și spărturi de obuze, s'a furișat spre postul de prim ajutor, ducându-l ca să fie îngrijit în pripă!

Glie, care răsese de el în ajun, deschizând ochii împăienjeniți de fiorii morții, l'a privit lung, cu adânc înțeleș și l-a sărutat pe frunte!...

După ce-a lăsat pe Glie, ca să fie îngrijit, s'a repezit înapoi, cu grije de comandantul lui...

Artileria dușmană trăgea acum cu înverșunare, înaintea șanțurilor lor și în șanțuri, spre a nimici vitejii noștri, ce cutezaseră să pătrundă acolo.

Drumul era închis pentru Ropotă! Moartea îl pândea la fiecare pas. N'a stat la gânduri, căci știa, că ostașii companiei a 3-a, cu comandantul lor, duceau luptă grea, în poziția dușmană. Și-a făcut semnul crucii, pornind ca o nălucă, sărind în șanțurile vrămașe.

Pocniturele grenadelor îl asurzeau, ropotele mitralierelor, păreau să-i ție hangul doinei, ce mereu zicea din frunza de paltin.

Camarazii lui trecuseră înainte și luptau în șanțurile de susținere, mână în mână, cu ostașii companiei a 2-a. A trecut și el înainte, fără a se mai piti la pământ.

La 20 de pași locotentul Dobrescu, zăcea fără suflare, cu capul însângerat și mâinile înțepenite pe carabină.

Ca un șoim de munte, Ropotă s'a repezit la el i-a ascultat inima și-a văzut că mai trăește.

În acest timp dușmanul dă un contra atac și pâlcul de viteji ce mai rămăsese, se prăvălea înapoi, peste Ropotă și comandantul lor greu rănit!

Ropotă Ion, și-a ridicat privirea și într-o clipă a prins tot ce se petrece! Nici un ofițer nu mai rămăsese! Smucind carabina din mâna încleștată a locotentului Dobrescu, s'a așezat înaintea lui și în drumul ostașilor, care se retrăgeau zăpăciți strigând semeț:

„Aici e comandantul nostru! Să facem zid de piepturi în jurul lui și să nu-l lăsăm în mâna dușmanului. Aci e pământul nostru!“! Nimeni nu

mai dă un pas înapoi, că-l împușcă, ca pe-un câine! Gândiți-vă cât sânge românesc s'a pierdut, ca să ajungem aici! Și striga și răcnea mereu, răsând morții care căuta să-l prindă.

Dușmanul l'a văzut amenințând cu carabina, gata să țintească și l-a ochit... Dar par'că era vrăjit, nici un glonte nu-l nimerea.

Mâna de ostași, cam vre-o 50 la număr, din 150 câți porniseră dimineața la atac, s'a oprit în jurul lui Ropotă ca fermecași și au făcut față dușmanului.

Și-au rămas acolo luptând dârji cu Ropotă, ca comandant, până a intrat ca întărire două plutoane din compania 1-a, cu comandantul de batalion.

Din 50, mai rămăseseră 30 teferi! Ropotă, sângera dintr'o rană făcută la frunte, de-o spărtură de grenadă.

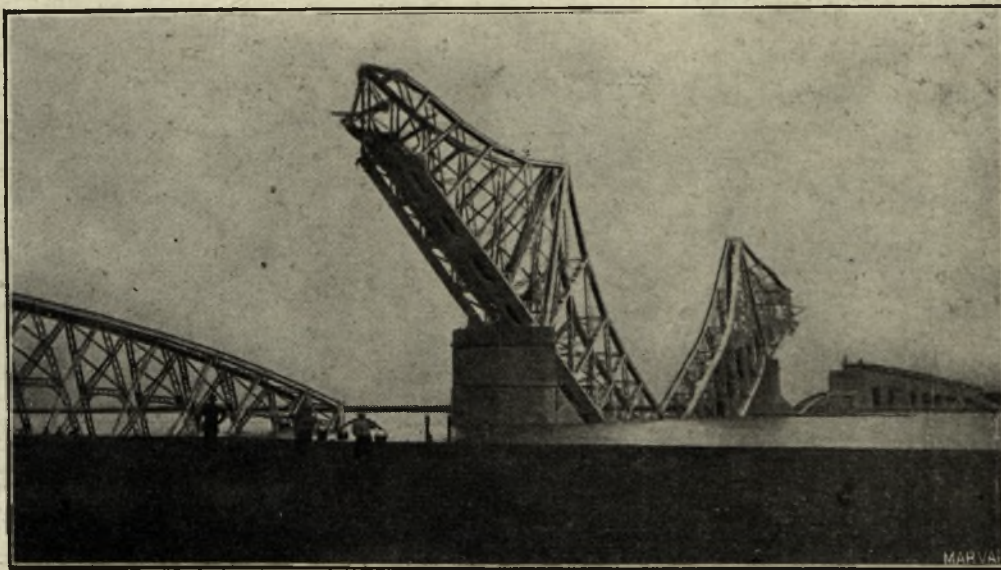
Când a văzut că ostașii companiei din rezervă au trecut înainte, respingând dușmanul, s'a ridicat liniștit și-a luat ofițerul în spate, și-a pornit spre locul brancardierilor, pentru a-l duce la postul de ajutor.

Un glonte rătăcit, îi atinse piciorul stâng și sângele din frunte se prelingea pe toată fața. Schiopătând, el mergea totuși mereu, cu grija de a-și duce comandantul viteaz, la scăpare, fără a se văita, fără a lua seama la durerile rănilor lui.

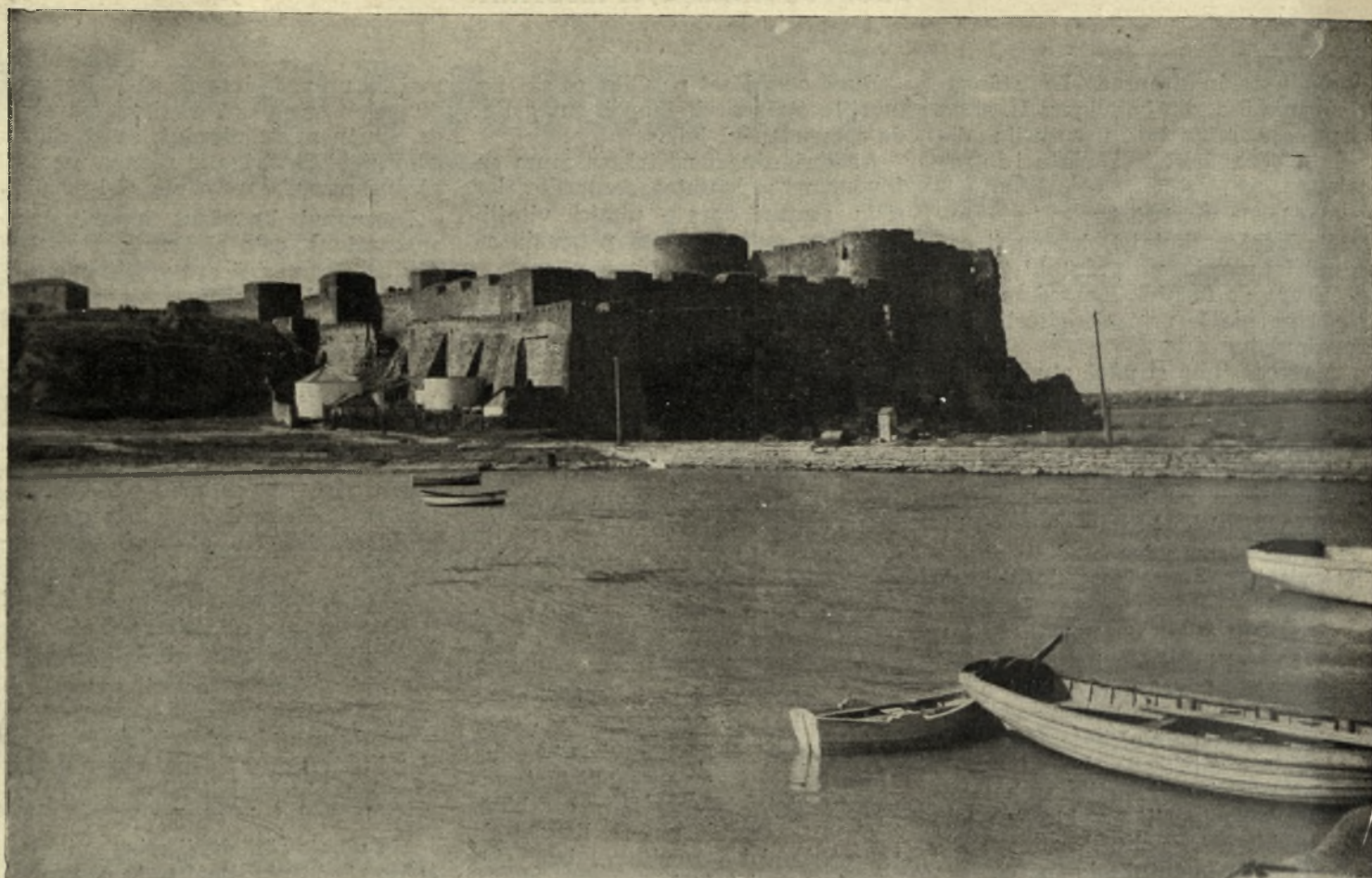
Seara, vitejii noștri stăpâneau toată poziția dușmană și tricolorul fâlăia peste Mărăști, Părosul și Câmpurile.

Locotenentul Dobrescu și sergentul Glie, erau îngrijiți în spitalul diviziei și au scăpat cu viață, grație numai vitejiei săvârșite de Ropotă.

Devotamentul lui a fost dat prin ordin de zi pe regiment și felcerul, era acum viteazul, între viteji.

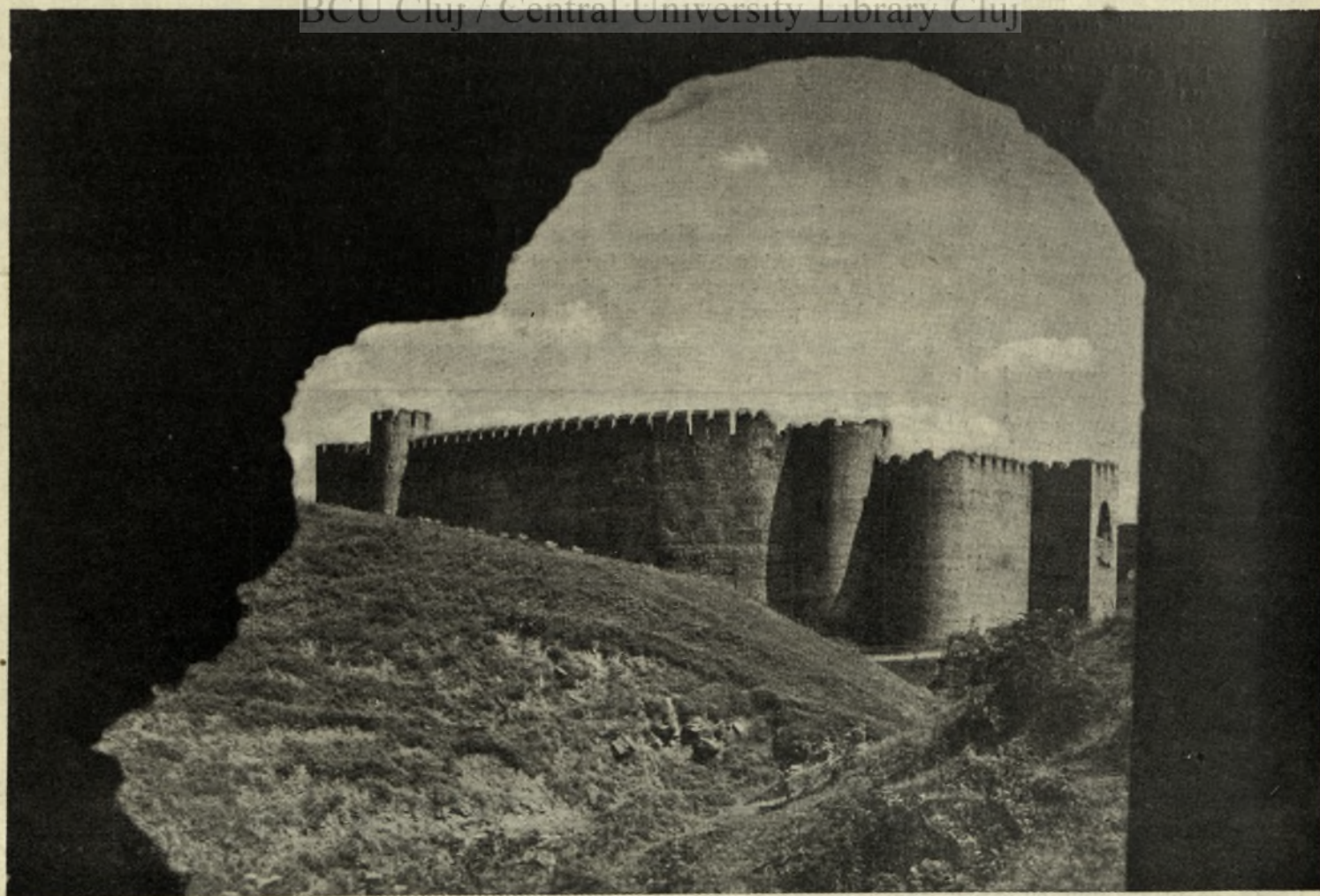

Podul de peste Dunăre (brațul Borcea) distrus în toamna anului 1916.

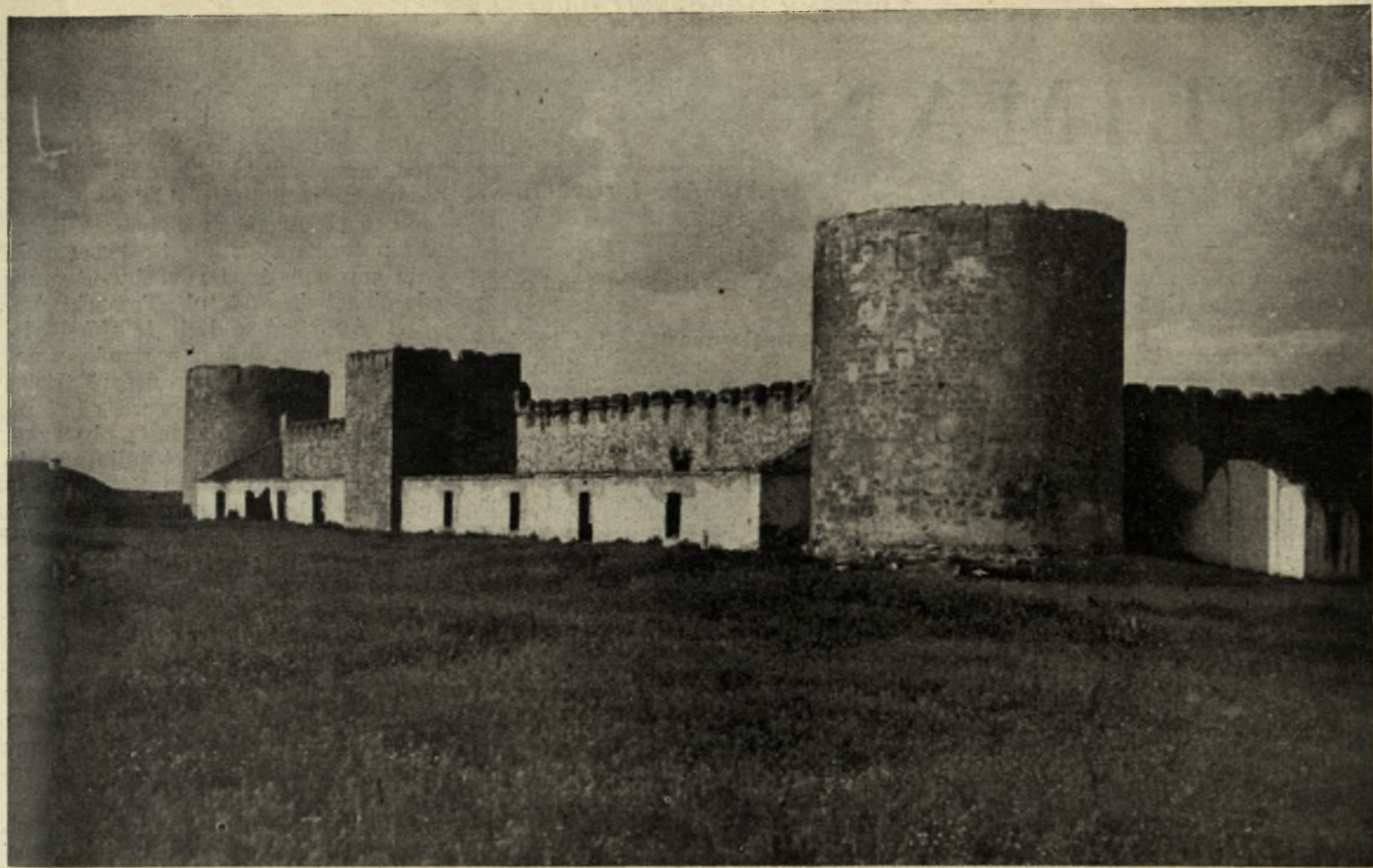

CETATEA ALBĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CETATEA HOTINULUI

CETATEA TIGHINA

CETATEA SOROCA

SULIMAN

de AL. AL. LEONTESCU

În așteptarea ofensivei, care parcă nu era să mai vină niciodată, viața în tranșee se scurgea în fiecare zi plină de lăncezeală. Zilele lui Iulie, lungi și călduroase, alteori cu ploi repezi și pline de trăsnete, așa cum numai la munte se întâlnesc erau pentru noi, cei sortiți să stăm în șanțuri și în bordeie, greu de suferit. Eram totți tineri și dornici de o viață pe care o știam altfel trăită de către ai noștri, acolo, undeva departe în satele risipite sub o muche de deal sau pe un șes udat de un pârâu cu ape scăzute, vara, pe timp de secetă. Sângele nostru tânăr, fierbinte și ager, gonit în vine parcă pentru o întrecere ce noi o simțiam numai fără să o înțelegem. Și la tinerețea vieții noastre răspundeau păsările din muntele păduratic ce nu mai sfârșiau cântecele de dimineață și până noaptea târziu. Și florile cu mirosurile lor ne spuneau, în graiul lor fără nume, că viața noastră trebuie să trăită și nu ucisă.

De ce, totuși, ne aflam atâtea oameni pe acest munte al Cașinului? De ce atâtea arme cu noi? De ce atâtea muniții? Și pentru cine?

Răspunsul venea destul de repede la toate aceste întrebări. Venea repede și lămuritor. Noi ne aflam aici cu toții, dela cel mai mic și până la cel mai mare ostaș în grad, cu misiunea sfântă, poate cea mai sfântă, poate cea mai nobilă din lume: aceia de a ne apăra țara. Viața noastră tânără și frumoasă, ca și florile ce umpleau muntele cu cele mai felurite culori și miresme, era dăruită patriei. Poate fi oare un cuvânt mai scump decât acela de patrie? Decât acela de mamă? În inimile noastre de atunci, nu purtam decât două icoane: aceia de patrie și de mamă. Și viața noastră tânără o jertfeam bucuroși pentru amândouă, pentru că noi știam că e mai slăvit un mormânt de erou, decât o viață de rob. Pentru patrie au murit moșii și strămoșii noștri, pentru patrie au primit ei moarte de martir și au refuzat viața de sclavie.

Puteam noi oare călca această moștenire pe care ei ne-au lăsat-o cu limbă de moarte și pentru cari s'au înălțat atâtea cruci și s'au săpat atâtea morminte?

Noi așteptam moartea cu bărbăție, pentru că știam că prin jertfa noastră împlinim porunca cea nevăzută, dar slăruitoare, a strămoșilor noștri. În inima noastră simțiam bătând inima

lor și în ochii noștri fulgerând privirile lor.

În tranșeele noastre, în bordeile noastre, noi așteptam clipa cea mare care trebuia să însemne viața ori moartea.

Erau zile când eram veseli și cântam, iar alteori ne mișcam tăcuți prin șanțuri ca niște umbre. Cu toată lăncezeala pe care ți-o dă un război de poziție, de așteptare, noi ne simțeam inimile hotărâte întotdeauna și numai arareori gândurile negre ne întunecau mintea. În sufletele noastre nu se putea cuibări nici frica și nici slăbiciunea. Pentru că sufletul soldatului nu este suflet de femeie

*

În plutonul pe care-l comandam, după ce cunoscusem timp de 2 luni viață de rănit într'un spital, undeva prin nordul Moldovei, aveam și un soldat din Dobrogea, turc de neamul lui, cu numele de Iusuf Suliman. Regimentul din care făcea parte pierise aproape în întregime în lupte grele și cei câțiva soldați care mai rămăseseră din el fură vărsați, după ce ieșiră din spitale, pela diferite unități. Suliman căzuse în plutonul meu. Era un turc de statură mijlocie, lat în spate, cu o față rotundă și neagră și cu ochii mici și negri. dar ageri și cu scăpărări de oțel în apele lor care erau în veșnic neastâmpăr. Semăna mai mult a tătar, decât a turc. Românește, vorbea prost, deși se născuse și crescuse în Dobrogea. Numai ce-l auziam:

— Bre, dom'elev, bre, dai la mine tu o țigară.

Viteaz și harnic, Suliman nu se dădea în lături dela nici o misiune oricât de grea, după cum nu se ferea de nici o corvoadă. Îl trimeteam noaptea, prin munte, cu alți soldați pentru iscoadă. Întotdeauna îmi venea cu știri de preț. Ba într-o noapte, mi-a adus singur doi prizonieri, pe care-i găsisse stând la pândă după un copac la marginea unei cărări pe cari ai noștri se furișau, ziua, să ne aducă mâncare cu căzânelele. L-am întrebat cum s'au petrecut lucrurile și cum de i-a putut aduce el singur pe amândoi. Suliman s'a uitat la mine nedumerit, apoi mi-a răspuns:

— Dom'elev, la mine turc, bre. La mine nu teme de dâșii, bre. Eu când văzut la dâșii după copac, pus îndată pușca la ochi și strigat,

bre: halt!... Și gata, bre, ei predat la mine!

Cu toate se împăca Suliman în pluton, numai când se făcea rugăciunea, seara, pe tăcute și cu băgare de seamă ca să nu ne audă inamicul, nu se putea împăca el. Scotea capela din cap, cât ținea rugăciunea spusă de obicei de soldatul Tomachi Andrei, dar când soldații, la sfârșit, își făceau cruce, Suliman rămânea nemîșcat și cuprins de o ușoară tristețe. El nu putea face cruce, că el nu era creștin. Faptul acesta observam că-i aduce mahnire și tulburare în suflet. Se simția străin. Se simția în clipele acele prea singur și parcă prea fără rost. De bună seamă că-l chinuiau întrebări și îndoieli. Se afla între niște camarazi cari vorbeau o altă limbă și aveau o altă credință decât a lui. Și, totuși, patria lui era patria acestor camarazi a căror rugăciune se sfârșea cu facerea semnului crucii. Și el nu putea face, nu-i era îngăduit să facă acest semn în care era cuprinsă o întreagă religie.

Ordinul pentru apropierea ofensivei, pentru începerea luptelor, sosi într-o zi pe neașteptate. Ceasul cel mare, ceasul răfuieiilor era acum aproape. Generalul Averescu, dela postul lui de comandă al Armatei a II-a, ne trimitea, printr'un ordin scris, cuvinte înflăcărâte, pline de bărbăție și hotărâre. Decât în „triumghiul morții”, cum voiau o seamă de oameni politici să ne retragem, mai bine rămași încremeniti în tranșeele de pe Măgura Cașinului, până la ultimul om, până la ultima suflare. În cugetul nostru, cuvântul „retragere” nu-și putea găsi loc. Murim aici cu toții, spunea soldații, dar nu părăsim poziția.

În preziua atacului, am adunat plutonul în tranșeele al doilea. Cu glasul plin de o emoție abia stăpânită, am citit în fața soldaților cuvintele scrise de către Generalul Averescu. Se făcuse o liniște ca de moarte și inimile noastre ale tuturor băteau repede, gata să ne spargă piepturile. Plutonul stătea nemîșcat parcă ar fi fost de piatră. La sfârșit, am întrebat cu glas hotărât:

— Ei, ce facem, băieți?

Mi s'a răspuns în cor:

— Murim aici până la unul, dom'elev!

Am căzut toți în genunchi, iar sergentul Topor Sava, ca cel mai în vârstă dintre noi, a spus „Tatăl nostru”. Ne-am ridicat apoi în picioare și am rostit rar și apăsător:

— Așa să ne ajute Dumnezeu! Cu glas aspru, soldații au pronunțat aceleași cuvinte. Eram, așa dar pregătiți, să facem cunoștință cu moartea.

Am dormit în noaptea care a urmat acestei zile un somn chinuit de visuri și de vedenii. Pe cetina de brad din bordei, care-mi ținea loc de saltea, trupul meu înfierbântat se pârljolea ca pe jăratic. O neliniște mare îmi cuprinsese sufletul. Și întrebările în mintea mea nu mai sfârșeau cu chinurile. Ce va fi mâine seară când va începe atacul și cum va fi? Voi scăpa cu viață? Voi muri? Ce zodier, care citește în palmă soarta omului, ar fi putut să-mi răspundă?

Dar cine putea să-mi răspundă în noaptea aceea în bordeiul de pământ, stânci și bârne de pe Măgura. când eu eram așa de departe de lume și de viață? Nimeni.

M'a trezit, cu noaptea în cap, din aceste chinute întrebări soldatul Suliman. Intrarea lui în bordei mi se păru o arătare necurată. Avea fața parcă mai neagră și ochii mai ageri și mai aprinși ca de obicei. Mi-am dat seama, într-o clipă, așa luimac de somn cum eram, la lumina slabă a opaițului ce lumina noaptea și ziua bordeiul, că ceva se întâmplase cu el. Suliman se opri în fața mea și cu glasul obosit șopti:

— Să trăiți, bre dom'elev.

M'am ridicat în capul oaselor și l-am întrebat:

— Ce s'a întâmplat, Suliman?

— Nimic, bre! îmi răspunse cu dinții aproape strânși.

Am sărit în picioare și m'am apropiat de el.

— Cum, nimic? Spune ce s'a întâmplat, Suliman?

Turcul stătea neclintit în fața mea și mut, ca o stâncă. Doar apele ochilor jucau înmuiate ușor în lacrimi. Și inima, i-o simțeam, se zbătea în piept ca un câine în lanț. Într'un târziu, rupse tăcerea:

— Bre dom'elev! Eu turc, bre, da'eu am făcut cruce, bre, în noaptea asta și spus cu dom' sergent Topor Sava: „Tatăl nostru“ amândoi. Eu nu vreau, bre, să mor, că la mine este nevastă și trei copii, bre!

Și liniștit, ca un copil, Suliman începu să plângă cu lacrimi mari și fierbinți. În clipa aceea, mi-am dat seama de tot zbuciumul lui sufletesc pe care îl observasem, seara, la rugăciune, timp de două luni de zile. Nu mă înșelasem, așa dar. Suliman era, cum spune neamul nostru, un soldat păgân între soldați creștini. Singurătatea lui era mare din cale afară și peste puterile lui. L-am liniștit, deși mă năpădiseră și pe mine lacrimile, cu cuvinte de mângâiere:

— Fii tare, Suliman, și crede în Dumnezeu. Sfânta cruce nu te va lăsa să mori. Auzi?

Dar Suliman era parcă absent. Cu ochii plini de lacrimi privea undeva,

fix, în peretele bordeiului. La cuvintele mele, a clătinat doar din cap, în semn de înțelegere. Apoi, fără să spuie un cuvânt, se furișă din bordei ca o umbră. Părea un om cu puterile sfârșite.

Dar ce puteam face oare pentru Suliman mai mult decât făcusem, când și eu nu eram decât un biet om cu toate nădejdiile legate, prin cruce, de Dumnezeu.

Atacul s'a deslănțuit de amândouă părțile, odată cu seara. Artileria inamică începu prin a bate rezervele și tranșeele noastre. Artileria noastră răspundea cu aceiași măsură. Zburau pe sus ghiulele ca niște păsări de oțel și de foc. Grenadele de mână se spărgeau în toate părțile, iar mitralierile melițau în fața noastră ca niște cățele. Și gloanțele puștilor și a puștelor mitraliere treceau pe de-asupra noastră ca niște roiuri de albine: piu.. piu.. piu.. piu.. Nu se mai putea, din cauza zgomotului asurzitor, transmite nici o comandă și nici un ordin. Înțepeniți cu picioarele în prislele de pământ ale tranșelor și cu puștile sprijinite pe crenel, soldații trăgeau, de zor, cartuș după cartuș. În noaptea, abia li se vedeau chipurile negre. Și nu era lună și nu era nici o stea pe cer. Subt cerul acoperit de nori de plumb, gata parcă de ploaie, într-o căldură înăbușitoare de sfârșit de Iulie, numai obuzele inamice și ale noastre fulgerau cerul. Și rachetele inamice, albastre, verzi sau roșii, care explodau sus într-o lumină înfiorătoare, ne orbea pentru o clipă ochii și noaptea părea și mai neagră și mai plină de spaimă.

Pela miezul nopții, artileria încetă focul și plutonul primi ordin să iasă la atac cu baioneta la armă. Suliman se afla lângă mine. Am ieșit din tranșee cu întreg plutonul și ca ieșiți din minți am coborât la iuțeală înspre pârul Cașinului care despărțea poziția noastră de poziția inamică. Prin șuerat de gloanțe și de schije de grenadă am ajuns până la rețelele de sârmă ale inamicului, care însă nu erau destul de bine sfărâmate de către artileria noastră. Am fost respinși cu pierderi destul de grele. Până în ziuă, am atacat de două ori; dar tot de atâtea ori am fost respinși. Venindu-ne întăriri de la Regimentul de Marș al Diviziei, am atacat dimineața pentru a patra oară și am reușit să scoatem pe inamic din tranșee și să-l forțăm să se retragă pe alte poziții mai îndepărtate.

Luptele au ținut atunci o săptămână în șir, aproape zi și noapte, fără încetare. Ocupând o cotă mai înaltă decât a inamicului, ne-am fixat pe o poziție mai ușor de apă-

rat și pe ea am rămas apoi până la sfârșitul războiului. Improspătasem plutonul de patru ori în timpul luptelor. Dintr'o sută patru zeci de oameni cât avusesem sub comandă în timp de o săptămână, rămăsesem, la facerea apelului, numai cu treizeci și doi de soldați. Pierdusem, așa dar, o sută opt oameni: morți, răniți și prizonieri.

Suliman, care în timpul grelelor lupte îmi fusese credincios ca un câine, a scăpat cu viață. Nu fusese decât ușor atins de un glonte la pulpa piciorului stâng, dar prin câteva pansamente la primul post de ajutor se vindecă repede.

La 22 Noembrie 1917, se încheie armistițiul pe frontul românesc, iar în Martie 1918, după ce iarna o petrecurăm pe cota de pe Măgura cucerită în luptele dela sfârșitul lui Iulie, ne-am retras de pe poziție într'un sat din preajma târgușorului Onești.

Intr'o dimineață, mă pomenii la cantonament cu Suliman. Era vesel la înfățișare și ochii îi sticleau de o bucurie lăuntrică. Intră în odaie cu pași hotărâți și se prezentă în fața mea militărește, cum parcă nu se prezentase niciodată.

— Să trăiți, bre dom'elev!

— Ce-i, Suliman?

Îmi răspunse cu glasul clocotind de viață:

— Bine, bre, eu vrei spune la tine un lucru.

— Ce?

— Eu vrei face creștin, bre dom'elev. Eu vrei botezat popă la mine.

Am înțeles. Suliman nu uitase luptele crâncene de pe Măgura din Iulie 1917. Crucea îi salvase viața. Cu toată inima, cu convingere adâncă, el voia să treacă la creștinism. Dorința i s'a împlinit. A fost botezat de către preotul Regimentului și nași au fost Colonelul, comandantul Regimentului, comandantul companiei și cu mine. Suliman a primit, prin botez, numele de Pavel. După botez, era într'o zi caldă de Aprilie, a fost masă mare pe șesul Trotușului lângă Onești și întreg Regimentul a luat parte la bucuria sufletească a lui Suliman. A fost o zi de neuitat, o zi cum nu sunt multe în viața unui om. Suliman a făgăduit în fața preotului că-și va boteza, la întoarcerea în Dobrogea, după încheierea păcii, nevasta și cei trei copii. S'o fi ținut oare de cuvânt?

A trecut dela această întâmplare aproape un sfert de veac. Adeseori, când amintirile războiului mă încearcă în nopți de neliniște, mă chinuiește întrebarea: Pe unde o mai fi Suliman?

ATA CUL

PIESĂ OSTĂȘEASCĂ IN VERSURI

de VASILE MILITARU

Un post de mitralieră, bine mascat, pe munte. Ser-
gentul Văzdoagă, cu soldații lui, în așteptarea inamicu-
lui, își deapănă amintirile.

SERGEANTUL VĂZDOAGA

Heei, fraților, — cu ziua de azi, se'ncheie anul,
De când ne-am prins în horă de moarte cu dușmanul...

SOLDATUL TODERIȚA

Că bine zici...

SERGEANTUL

Azi anul, pe-o zi la fel cu asta.
Mă petrecea la gară, cu ochii plânși, nevasta...
Cum se făcea, săraca, la chip tot mai de ceară,
Cu cât mai mult, pe luncă, ne-apropiam de gară!...
Când am ajuns, tot cerul părea c'o să se dărme, —
Așa cântau flăcăii, pe trenuri sus, „La arme“!...
Mi-a străbătut atuncea un lung fior prin sânge...
Și, fără să-mi dau seama, am început a plânge...
Pripit, sării pe scară și-apoi, de la fereastră,
Cătam, cu ochii'n lacrimi la biata mea nevastă...
„La arme, cei de-un sânge!“ — sbucneau aprins flăcăii,
Cu-un fel de luminițe parcă'prejurul frunții...
„La arme, pentru țară!“ — vuia adâncul văii,
Și clocoteau, alături, din gură'n gură, munții!...
Dar șuerul mașinii porni'ndelung să țipe...
Un „ura“ fără margini, din piepturile toate
A zguduit văzduhul adânc, câteva clipe,
Și trenul greu, pornește să luneca pe roate...
In fața gării, sute: surori, neveste, mame,
Moșnegi cu barba albă ce-și petreceau nepoții, —
Când a'nceput mașina văzduhul să destrame
Cu șuerul plecării, — sbucniră'n plâns cu toții...
Nevastă-mea, sărmana cu fața ca de var,
Imbrățișă, sleită, un stâlp de felinar,
Și, podidind-o p'ânsul și jalea și suspinul,
Rămase-așa de piatră, pân'am pierit cu trinul...

(Inchinându-se)

Doar Dumnezeu mai poate de grijă să le poarte,
Acelor ce, sub dușmani, vor fi scăpat de moarte.
Că nimeni nu mai poate să le primească slova,
De când pe noi ne 'are sub cerul ei, Moldova!...

SOLDATUL TUFANICA

Ooof!... Numai tu, măi Pinteo, cu-a ta vioară, poți
Să ne mai stâmperei jarul din inimă, la toți...
Zi-i, mă, cu-a ta lăută, cum ne ziceai odată,
In sat, când fiecare jucam cu câte-o fată;
Când frământam „Bătura“ colo sub cei trei fagi,
Strângând cu foc mijlocul Măriei mele dragi!...
Zi-i, Pinteo, din lăuta-ți, că nu mai pot de dor
Și... nu știu cine'mi spune că, pân'deseară mor!...

PINTEA

(Luând vioara și privind-o lung)

Îți mai aduci aminte tu biata mea vioară,
Cum adunai tot natul în sat la cârciumioară,
Și cum, mereu la cântec pe placul tuturoră,
In zi de sărbătoare, făceai să joace hora
Aci mai viroasă, aci ținută'n loc, —
Zicând: aci domoală, aci zicând cu foc?...
Apoi cu vin pe masă, cu azimă și nuci,
Când mă puneă moș Toader să cânt despre haiduci:
De Ghiță Cătănuță, de Corbea, de Bujor, —
Îți mai aduci aminte, vioara mea săracă,
Arcușul tău pe strune când luneca ușor,
Cum îi făceam din vorbă pe toți atunci să tacă,

Cum răsăreau mărgelile în ochii tuturor?...
In toamnă, când cocorii se așterneau pe ducă,
Când începea să crape cojița de pe nucă,
Îți mai aduci aminte: pe la cules de vii,
Cum răsuna tot dealul, de sârbe și chindii,
Și cum pe popa Nae'l înveseleam la cramă,
Pe masă cu must dulce și buturi depastram?...
Și-ți mai aduci aminte, vioara mea frumoasă,
Adeseori, din cârciumi când ne'ntorceam acasă,
Cum, banii prinși pe cântec, din mica ta copae,
Se necăjea să-i scoată Culae-al meu-Culae?...
Tu ți-l aduci aminte?: era numai pe-atât.

(arată cu mâna ridicată asupra pământului)

Când se lupta cu tine și te puneă la gât,
Căsnindu-se să tragă pe strune din arcuș?...
Sărmanu meu Culae... ce-o fi făcând acuș?!...

(Induișat, își șterge o lacrimă)

O să mai poți tu, Pinteo, la pieptul tău să-l strângi?...

TUFANICA

Eu te-am rugat, țigane, să cânti, iar nu să p'ângi!...

PINTEA

(Ducând vioara sub bărbie)

Să cânt, mânca-ți-aș gura... (Se aude sgomot de aeroplan)

UN SERVANT

(Privind în sus)

Vin trei aeroplane!...

SERGEANTUL

Sunt oare de-ale noastre?

ALT SERVANT

Ba nu... ne sunt dușmane!...

AL 3-lea SERVANT

Acuma se văd bine: dușmane sunt tus-tre!e...

SERGEANTUL

La post dar fiecare degrabă, și... pe ele!...

(Toți trec la mitralieră și'ncep să tragă'n sus. Zgomotul
aeroplanelor crește mereu. In același timp se aud bu-
buituri de tun).

I-ul SERVANT

Trag tunurile noastre!...

AL II-lea SERVANT

Și minunat mai trag!...

AL III-lea SERVANT

Le-au încadrat în fumuri!...

AL 4-lea SERVANT

Mișei se retrag!...

SERGEANTUL

Nu toate... numai două... Rămâne țintă unul...
Doboară-l tu, Năstase, pân'nu-l doboară tunul!...

NĂSTASE

Cum n'ar vrea să-l doboare fruntașul Vlad Năstase...
Cinci are doborâte și-ar fi, cu asta, șase!...
(Mitraliera răpăe turbată, urmărind aeroplanul)

De nu-mi va face placul, acuma'l pun pe fugă!...
(Se aude o bombă explodând în apropiere)

SERGEANTUL

Ne-a „reperat“ mișelul și vrea să ne distrugă!...
Mai repede mișcarea!... Melinte, cu tot zorul!...
Și, foc de secerare, cu „grila“ și „vizorul“!...
(Aeroplanul urlă acum îngrozitor).

Acuma, că se'ntoarce și-l ai în coastă!... Bine!...
În coastă secerare!...

NĂSTASE

Nu scapă el de mine!...
Așteaptă o lecută, că-ți vin de hac eu, bade!...

SERGEANTUL

O, bravo!... Oscilează!...

I-ul SERVANT

Coboară!...

AL II-lea SERVANT

Cade!...

AL III-lea SERVANT

Cade!...

SERGEANTUL

E'n flacări!... Urraa! (Se aude urletul năprasnic al aeroplanului în cădere)

TOȚI

Uraa!... (Explozia motorului aeronavei căzute)

I-ul SERVANT

Al nostru ești acum!...

NĂSTASE

(Scoțând să facă țigară)

Pân'mi-oi fuma țigarea, se face și-asta scrum!...

SERGEANTUL

Să ne trăești, Năstase!...

AL II-lea SERVANT

Halal trăgaci!...

AL III-lea SERVANT

Halal!...

(Toți îi strâng mâna lui Năstase)

SERGEANTUL

Pe drept ți-se cuvine galon de Caporal,

Și-ași vrea, pe naltu-ți umăr, de mâine chiar să-l porți,—
Cinstit, pentru șiragul dușmanilor tăi morți!...

NĂSTASE

Nu-i numai al meu merit, ci este-al fiecăru, —
Că, fără ei, nici vorbă, atâți dușmani să năru!...
(În apropiere explodează un obuz. Toți tresar și trec la posturi)

SERGEANTUL

Să știți că cel pe care l'am doborât din cer,
A dat, asupra noastră, dușmanilor „reper”,
Și-acum, ale lor tunuri trimit în noi de-a dreptul
Obuze. Să se sfarme cu schije lor pieptul!...
(În binoclul și cercetează îndelung frontul inamic)
Nu mișcă nici o frunză... și nimeni pe poteci...
Ai crede că vrejmașii dorm somnul cel de veci...

I-ul SERVANT

Hei, bine-ar fi să-l doarmă, dar eu gândesc și spun
Că, ce clocesc dușmanii, nu poate fi semn bun!...

AL II-lea SERVANT

Temeinică ți-e vorba, măi frate Pintilie;
Semn bun, a lor mocneală, cum ar putea să fie,
Când noaptea 'ntreagă-aproape, a tunurilor buze
Ne-au tot sculpat într'una șrapnele și obuze?...

AL III-lea SERVANT

Ba eu fac și prinsoare că vor porni atacul!...

I-ul SERVANT

Pornească-l, frățioare, — să vadă iar pe dracul!...
Chitesc ei să ne-atace, că de-aia ni-s vrăjmași,
Dar vezi că, pân'la urmă, se lasă păgubași!...
(Toți râd).

SERGEANTUL

Atacul dat eri-noapte, a fost vijelios!...

AL II-lea SERVANT

Sburau spre noi ca smei, dar... toți rămas-au jos!...

AL III-lea SERVANT

(Râzând)

Ca smei, hai, Melinte?... Halal de-asemeni smei!...
(arătând spre mitralieră)

Cred c'a mușcat căteava vre-o două mii din ei...

SERGEANTUL

O fi mușcat, dar vezi că, în fața noastră, vii,
Cu dor să ne sugrume, sunt încă zeci de mii.
Și se cuvine, astfel, într'una să fim treji, —
Că-om fi viteji noi, frate, dar și ei sunt viteji!...
(Un obuz răsbubue aproape, apoi începe o adevărată rafală. Schijele șueră'n toate părțile. Sergentul cercetează iarăși cu binoclul pe inamic).
Fiți gata de bătae, că azi e mare nuntă.
Vrăjmașii au s'atace, și lupta va fi cruntă!...
Obuzele plesni-vor, și schijele de fier
Cădea-ne-vor pe creștet, ca grindina din cer!...

(Scoțând o mică iconiță din sân)

(Și descoperindu-și capul; toți fac la fel)

Tu, Maică Prea-Curată a blândului Iisus,
Cu marea Ta putere, păzește-ne de sus!...
Ajută-ne, Prea-Sfântă și pururea Fecioară,
Și mila Ta din ceruri asupra-ne coboară!...
Dă, nouă, biruință cum ne-ai mai dat, din plin,
Acum ca și-altădată, — în vecii toți, — amin!...

(Toți se închină, apoi își pun căștile pe cap)

NĂSTASE

(Privind în vale la vrăjmaș)

Dușmanii 'ncep atacul!... (Toți privesc o clipă, apoi își ocupă posturile)

SERGEANTUL

Așa dar, n'am dat greș...
Năstase, țin-te bine: cu orice glonț, — un leș!...

NĂSTASE

(Cercetându-și mitraliera)

Să nu duci nici o grijă, Dom'le Sergent: știu treaba,
Și nici un glonț prin țeavă eu nu-l trimit de geaba!...

I-ul SERVANT

Ia uite-i cum aleargă spre noi, mânca-i-ar „sfanțul”!...

NĂSTASE

Să vină mai aproape, că le opresc eu danțul...
Tu să-mi aduci cartușe la vreme, măi Melinte,
Că le stropesc eu fruntea cu-aghiasma mea fierbinte!...
(Tunurile vrăjmașe trăsnesc de zor. Sergentul urmărește cu binoclul atacul inamic. Fiecare stă încordat la post).

SERGEANTUL

Sunt încă prea departe ca să deschidem focul...

NĂSTASE

Vre-o câteva minute, și... le-am mâncat norocul!...
(Un obuz se sparge aproape și trei servanți cad ca trăsniți)

SERGENTUL

Pansați-l cât mai iute, Melinte și Ciulei...

(Cei doi carcetează pe căzuți)

MELINTE

Lixandru și cu Pinte sunt morți.

CIULEI

Sunt morți tus-trei!...

SERGENTUL

Trăgeți-i la o parte, pe undeva aproape,
și, cine-o fi'n viață pe urmă să-i îngroape!...

(Ordinul se execută. Canonada se'ntețește).

NĂSTASE

Au prins să tragă-ai noștri din cota 700!...

SERGENTUL

Prea lung, prea lung li-i tirul... Obuze'n vânt pierdute!...

NĂSTASE

Ii mai lăsăm să vină?...

SERGENTUL

Ii mai lăsăm nițel

Ca să-i ajungă bine bondarii de oțel!...

AL II-lea SERVANT

U-uuu, mămucă, mulți sunt, — pe toți găsi-i-ar ciurma!...

AL III-lea SERVANT

Aleargă ca la nuntă!...

NĂSTASE

Le dăm noi nuntă-acuma!...

SERGENTUL

(Urmărind atent mișcările inamice)

Avem de furcă astăzi, cu inamicii!... Vezi-i?...

Ii vezi?... Venind spre creastă, din tufe sar ca iezi!...

Ba, uite, că'ntr' dâșii mai au și-un țap cu barbă!...

NĂSTASE

Of, — când îmi dai comanda să-i fac să pască iarbă?...

C'avem o iarbă dulce, să pască fiecare,

Și toți, sătui, s'adoarmă, că!...

SERGENTUL

Foc de secerare!...

(Mitralliera se pune în acțiune. Focurile răpăesc ca poporul grindini pe un acoperiș de tablă. Servanții lucrează viforoși. Din vale se aude vaerul celor căzuți și larma proprie atacurilor. Tunurile bubue mereu. Sergentul urmărește atent efectul tirului său).

Așa!... Așa, Năstase!...

NĂSTASE

Păi, nu ți-am spus că-i frâng?...

Ia uite cum se culcă de iute flancul stâng!...

SERGENTUL

Așa!... Acuma centrul!... Așa!... Și flancul drept!...

NĂSTASE

Nu duc nici o grijă, că știu cum să-i aștept!...

(Gloanțele încep să piue pe la urechea servanților)

NĂSTASE

De unde vin acestea?... Au, cine trage'n noi,

Că n'ar putea să vină de jos de la puhoi?...

(Nouă pluituri, și doi soldați cad, la scurt interval, unul după altul)

SERGENTUL

Să știi, că, dintre dușmani, — mergând spre lăstăriș, — S'a strecurat vre unul încoace, pe furiș, Și-ascuns după vre-o stâncă pe undeva, silhui, Ne ia, pe câte unul, la ochi, cu arma lui!...

NĂSTASE

De-o fi, cum zici, vre-unul ascuns pe-aci pe-aproape, — Muri-vom toți, și nimeni nu fi-va să ne'ngroape!...

SERGENTUL

Murim până la unu!... Tu ești dator să tragi!...

Dar, uite, nu vezi colo, pe după cei trei fagi,

O droae care sue în goană sus pe coastă?...

NĂSTASE

Nu-i las eu să se sue, că nu mi-e mintea proastă!...

Iți place cum îi secer?... Privește, — mai rămase?...

Dorm toți acum la umbră!...

SERGENTUL

Așa te vreau, Năstase!...

(Explozia unui obuz căzut aproape, culcă încă patru servanți)

NĂSTASE

(Descurajat)

Ne scad mereu servanții!... Cad, unul-câte unul!...

Ba glonțul ne cunună cu moartea, azi, ba tunul!...

SERGENTUL

(Inlocuind un servanți)

Să nu slăbească tirul!... Cartușe măi Melinte!...

(Piuind un glonț, își prinde cu dreapta umărul stâng)

Ah, am primit în umăr și eu un glonț fierbinte!...

(Privind cu binoclul)

Încă nițel, și'n vale va amuți furtuna!...

Să nu slăbești, Năstase!... Puhoiul scade'ntr'una!...

NĂSTASE

Dar nu te doare rana din umăr?

SERGENTUL

Nu mă plânge!...

NĂSTASE

Pansează-o, căci, altminteri, vei pierde prea mult sânge!...

SERGENTUL

Nu te'ngriji de mine, că sânge am cât șapte!...

(În clipa următoare, la o nouă explozie, cad: Sergentul și doi servanți, rămânând în viață numai Năstase și Melinte).

MELINTE

(După ce s'a plecat asupra Sergentului)

Muritu-ne-a și scumpul Sergent viteaz în fapte!...

NĂSTASE

Oof, — Dumnezeu să-l erte!... De-acum rămas-am noi,

Să ținem piept, Melinte, vrăjmașului puhoi!...

Mă bizui dar pe tine!...

MELINTE

Să nu duci nici o grijă!...

Cât inima din mine n'o mursică vre-o schijă,

Ruşine niciodată, Năstase, n'o să-mi fie,

Că nu mi-ași face'n lupte întreaga datorie!...

(Aduce toate lăzile cu cartușe din adăpost, le deschide și le pune la îndemână, săturând mitraliera, care trage mereu).

NĂSTASE

Așa!... stai lângă mine, să nu slăbească focul!...

MELINTE

În locul tuturor, eu fi-voi în tot locul!...

(Luând binocul și privind în vale)

De unde es într'una, — că'n toată clipa mor?!

Să tragem înainte, — să nu-i slăbim de loc,

E plină valea toată de leșurile lor!...

Să știi însă, Năstase, că nu mai e puhoi:

Se clatină vrăjmașul și parc'ar da'napoi!...

NĂSTASE

Să-i biruim și-acuma, de vom avea noroc!...

(Un gionț piue ascuțit, și Năstase cade. Mitraliera tace)

MELINTE

(Plângând, după ce i-a cercetat rana)

Oh, l'a lovit mișelul în inimă, prin spate!...

Năstase!... Dragă frate!... Mă mai auzi tu, frate?...

NĂSTASE

(Scoțând din sân o legătură și dând-o lui Melinte)

Să-l duci... nevestii mele... eu mor... Sunt niște bani...

Rămâi... cu bine... frate... și... vezi-ți de... dușmani...

(Moare)

MELINTE

(Descoperindu-se, cade'n genunchi, plângând)

Mă iartă, dragă frate — că-având vrăjmași să'nfrâng, —
N'am vreme să-ți fac groapă și nici ca să te plâng!...

(Din vale se aude larma și uralele vrăjmașului)

Dușmanii!... Da, „dușmanii“ fu vorba ta din urmă!...

Jur că voi ști și singur să trag în a lor turmă!...

(Punând stânga pe fruntea lui și ridicând dreapta în sus)

Cu mâna pe-a ta frunte, jur, frate drag și bun,

Că moartea ta vitează, eu ști-voi s'o răzbun!...

(Se închină, îl sărută și trece la mitralieră, pe care o pune în funcțiune și trage ca un eșit din minți. Uralele înamice se aud acum aproape de tot).

Haa, turmă mișelească de ticăloși și hoți,
Crezuși că-a tale gloanțe ne-au omorât pe toți?...

Nu!... Nu ne-a luat moartea pe toți... Mai este unul

Pe care nu-l culcară nici gloanțele, nici tunul!...

Acesta care plânge pe-ai lui cu plâns fierbinte...

Servantul cel din urmă: feciorul lui Melinte!...

V'arăt eu vouă acuma, nemernici și mișei,

Cum răsbuna-voi moartea atâtor frați de-ai mei!...

De dincolo de moarte, acum eu le-aud glasul,

Ce-mi strigă să vă spulber cu moartea la tot pasul!...

Daa!... Eu te-aud, Năstase!... Te-aud, măi frate drag,

Și trag în toată turma!... Ca'n câini turbați eu trag!...

Ți-aud aprinsa șoaptă în ori și ce moment,

Precum aud și șoapta viteazului Sargent!...

Voi trage ziua'ntreagă!... Voi trage'ntreaga noapte,

Ca să'mplinesc porunca ce-mi dau a voastre șoapte,

Să birui astă hoardă barbară, mișelească,

Ce cată-a fi stăpână pe glia Românească!...

(Privind spre vrăjmaș)

Haa, porcilor netrebniți!... haa, ticăloasă droae,

Ia spuneți-mi: vă place a plumbilor mei ploae?!

(Învârtind mitraliera în toate părțile)

Na, hoardă blestemată, — în veci să țineți minte

Cum v'a cusut cu gloanțe feciorul lui Melinte!...

(Într'un hohot de râs și plâns)

Năstase! — hoarda fuge!... Puhoiul dă'napoi!...

Veniți de mine-alături, ca să-i vedeți și voi!...

(Făcând gestul ca și când și-ar primi camarazii)

Așa!... Veniți cu toții, — Melinte-aprins vă roagă, —

Adună-ți toți servanții, viteazule Văzdoagă,

Să vezi că, biruindu-i, eu nu mi-am pierdut mintea:

Fruntașe Tufănică, Lixandre și tu Pintea;

Vin și tu, Toderiță, și Vlad... așa... cu toții!...

Priviți cum fug mișeli, nemernici și hoți!...

Vedeți cum fuge hoarda în codru-adânc de brad?...

Parcă'i gonesc din urmă toți deavolii din iad!...

(Isbucnește într'un râs de nebun ce nu se mai poate stăpâni. Pe când el râde astfel, un vrăjmaș se târăște spre el, pe la spate, cu o baionetă între dinți. La un moment dat, Melinte îl vede. Râsul îi încetenește pe față, și, cu mișcări sigure, dar cu pași înceți și cu mâinile gata să sugrume, se apropie de el, în timp ce dușmanul sare'n picioare ca fulgerul, cu baioneta în mână pândindu-se ca fiarele, unul pe altul).

Haa, fiară fără suflet, tu tras-ai dintre brazii

De mi-ai ucis atâția din scumpii camarazi?!

Tu, fiară ticăloasă, trăgeai de printre stânci?!

Și-acum, târași, ca șerpil, veneai încet, pe brânci,

Strângând în dinți cuțitul, — cu gânduri blestamate,

Mișel ca toți ai voștri, să mi-l infigi în spate?!

Când ai văzut că plumbii toți ți-s'au isprăvit,

Venit-ai să-mi dai moartea cu lungul tău cuțit?!!

Ha-haaa! nu merge, bade!... Din visuri te deșteaptă, —

Melinte să-ți arate ce'nseamnă-o luptă dreaptă!...

(Se repede ca fulgerul la vrăjmaș și, prinzându-l mâna, i-o strânge și i-o răsucește, până ce cuțitul cade jos; apoi îl prinde în brațe și începe cu el lupta).

Așa!... De ce-ți es ochii?... Te strâng prea tare'n clește?...

(dușmanul geme și răsufală greu)

Ce găfai, camarade care veneai hoțește?...

De ce ca niște vreascouri, în brațele-mi vânjoase,

Trosnesc așa, maghiare, spurcatele-ți de oase?...

(Isbindu-l de o stâncă)

Na, fiară fără suflet!... Na, câine ticălos!...

Na, piedică, tâlhare!... De ce te uiți cu ură?...

Pui piedică, tâlhare?! Vrei tăvăleală jos?...

(Luându-l de umeri și dând cu el de pământ)

Na, piedică, tâlhare!... De ce te uiți cu ură?...

Na, câine!... De ce spumegi, și sânge verși pe gură?...

Te'nvâț eu minte-acuma, — să vezi cam în ce fel

Se luptă tot Românul cu oricare mișel!...

Așa!... Acuma scoală, că, zău, nu mi-este scârbă

Să joc cu tine, iute, „Bătuta” sau o „Sârbă”!...

(Îl ridică. Inamicul însă, pe furiș, ia cuțitul de jos)

Sau, dacă-ți place ție, — și „Ceandașul” te joc, —

Că prea mă arde'n suflet al răsbunării foc!...

(Dușmanul îi implântă cuțitul între coaste. Melinte dă un țipăt)

Ah, fiara ticăloasă!... M'a'njunghiat, banditul!...

Dar, dac'asa ți-i felul, — ia-ți înapoi cuțitul!...

(Scoțându-și cuțitul, i-l infixe cu sete în piept. Inamicul dă un răcnet și amândoi se prăbușesc).

SFARȘIT

Oda ostașului român

Ostaș viteaz al țării noastre ce străjuești la datorie
Făcând din ființa ta granit în cel mai depărtat ungher,
De la Apus spre Răsărit, în mândra noastră Românie
Tragi brazdă-adâncă de virtuți sub binecuvântatul cer.

Flăcări cari dorm sub brazda de la Mărăști și Mărășești,
Pe-altarul Patriei slăvite nădejdea 'ntreagă au pus în voi,
Atunci când ei și-au dat tributul credinței noastre ostășești
Legându-ne prin sfânta jertfă sub un stindard de bravi eroi.

Sunteți podoaba națiunii, fanatici unui crez străbun,
Uniți deapurarea prin cruce formați o turmă și un păstor,
Cu pilda vredniciei voastre știți să purtați și plug și tun,
Din zori de zi la asfințit, sub bravul nostru tricolor.

În jurul Tronului cu toții, ostași voinici azi v'adunați,
Armata gloriei sunteți și mândri fi-veți a'nțelege
Când urlă tunul la hotare, voi glia știți s'o apărați,
Sfințind cuvântul strămoșesc, credința'n Dumnezeu și Rege

Căpitan Anastase Pascali

CETATEA ALBĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Interior românesc din Năsăud

DIN ÎNȚELEPCIUNEA POPORULUI

de ȘERBAN POPA

Viața ne este plină de greutate și nevoile sunt mai la fiecare pas al omului.

Toți dorim să fim feriți de necazuri.

Dacă însă, se întâmplă ca vre-o greutate să apese asupra noastră, prețuim ajutorul ce ni-l ar putea da o rudă, un prieten, sau un ori care alt voitor de bine, ca să scăpăm de necaz; dar mai ales de mult folos ne poate fi un sfat bun un sfat înțelept, venit la vreme, care să ne ajute să înlăturăm nevoile.

Bărbatul se sfătuiește cu soția lui. Soția cuminte primește bucuroasă sfaturile soțului ei.

Prietenul bun și cu drag frățesc de tine, nu pregetă să-și dea sfatul lui, când te vede în nevoi.

Învățații și ei se sfătuiesc între dânsii și primesc cu plăcere sfaturile ce și le dau unul altuia.

Chiar regii și împărații lumii nu rămân fără sfătuitori.

În vremuri de restriște, ca și atunci când se găsesc la vre-o grea cumpănă, ei se sfătuiesc cu sfetnicii lor.

Un sfat bun, venit la vreme, folosește ori cui: fie el mic sau mare, sărac sau bogat, învățat sau neînvațat.

*

Acum mulți ani în urmă, pe vremea când în țara noastră nu erau drumuri de fier și nici oficii poștale, serviciul militar dura șapte ani.

Zice-se că, în vremea aceea, un ostaș al țării noastre—cum povestea învățatul V. A. Ureche—se afla ordonanță la un căpitan.

Intr'o bună zi, Ion, că așa se numea ordonanța, a primit poruncă, să ducă o scrisoare într'un oraș departe, departe.

Cum Ion nu cunoștea drumul, cu toată sfiala și cu toată cuviința, a îndrăznit a spune căpitanului:

„Să trăiți domnule căpitan, voi putea eu oare nimeri? Calea-i tare lungă și eu nu cunosc drumul“.

Căpitanul om strașnic, dar bun la suflet, i-a zis: „A nemerit orbul Brăila vei nimeri și tu. Pleacă cu Dumnezeu!“.

Și a plecat Ion, luându-și — cum se zice — inima în dinți și drept tovarăș pușca pe umăr.

Și tot mergând așa Ion și zi și noapte și noapte și zi, trecând și

râuri și văi și dealuri și munți, iată că, pe o potecă îngustă, când să iasă din strâmtoarea unui munte, întâlnește în cale doi oameni cari trăgeau după dânsii un măgar încărcat cu multă mărfuri de contrabandă.

Ion, ostaș brav și credincios țării, gata la datorie ori unde s'ar afla și în orice vreme și-a dat seama că hoții aceștia încearcă să fure avutul țării. Și-a luat arma la mână și i-a somat să-l urmeze. I-a predat apoi primului post al grănicerilor noștri; și, fericit că și-a făcut datoria de ostaș, și-a văzut de drum.

Ajunș la destinație, a predat scrisoarea și s'a întors la bunul lui căpitan, care a rămas mulțumit de chipul în care Ion și-a îndeplinit misiunea.

Mare i-a fost mirarea, dar nespuse de mare i-a fost bucuria, în ziua când — cu totul pe negândite și pe neașteptate — un trimes al ostirii i-a înmănat lui Ion trei galbeni, drept răsplătă pentru isprava lui ostășească, scăpând țara de furtul celor doi contrabandiști.

*

Cei șapte ani de militarie par'că au fost un vis.

Orice început își are și sfârșitul. Iată că a sosit și ziua liberării.

— Ioane i-a zis căpitanul, șapte ani de zile ți-ai servit țara cu credință și supunere și o bună bucată de vreme din acești șapte ani m'ai slujit și pe mine. Ai fost harnic și devotat. Iată acum a sosit ziua liberării din ostire.

Pentru buna ta purtare ostășească, Dumnezeu te va ajuta iar oamenii te vor iubi și respecta.

Ion se apropie de bunul său căpitan. Ii mulțumește pentru grija părintească avută pentru dânsul cât l'a slujit ca ordonanță; și, când să plece, cu ochii lăcrămând de dorul despărțirii care-i stăpânea inima, s'a adresat căpitanului cu aceste cuvinte:

— Să trăiți, domnule căpitan, v'aș fi cu totul recunoscător, dacă acum la plecare ați avea bunătatea să-mi mai dați un sfat. Sfaturile dv. mi-au folosit în totdeauna și m'au scăpat de multe nevoi.

— Bine Ioane, a zis căpitanul. Ți dau sfatul ce mi-l ceri, însă cu o condiție. Să-mi dai pentru el un galben din cei trei galbeni cei ai.

Ion n'a stat mult la cumpănă; și, bucuros i-a dat căpitanului galbenul cerut, pentru care căpitanul i-a dat acest sfat: „Nu-ți pierde curajul, când ești în primejdie—luptă.“

Domnule căpitan, a îndrăznit a mai zice apoi Ion.

Vă rog, nu vă supărați. Fiți bun și dați-mi încă un sfat.

Cu plăcere a zis căpitanul. Ți dau și sfatul cel mai ceri, dar tu va trebui să-mi mai dai încă un galben.

Ion a dat căpitanului cel de-al doilea galben, iar căpitanul i-a dat în schimb, sfatul următor:

„Nu-ți băga lingura unde nu-ți fierbe oala“.

*

Și, ca îndemnat de Duhul cel Sfânt, Ion întinde căpitanului și pe cel de-al treilea și cel din urmă galben pe care-l mai avea, rugându-se stăruitor de căpitan, să-i mai dea un sfat.

Căpitanul luă și acest galben și i dădu și acest al treilea sfat: „Nu pune mâna pe topor și nici pe cuțit, când ești necăjit“.

*

Și a plecat Ion, după ce căpitanul i-a dat ca dar un cozonac frumos și rumen pe care să-l mănânce numai când va sosi acasă, cu soția lui. Uitasesem să vă spun că Ion era căsătorit. Se căsătorise înainte de a fi fost luat ca ostaș, că așa era obiceiul pe atunci. Și fetele și băieții se căsătoreau când erau încă tineri.

Casa lui Ion se afla într'un sat depărtat de munții Dornelor.

Cum v'am spus, pe vremea aceea, în țara noastră, nu era încă drumuri de fier. Dar Ion fusese ostaș. Era sănătos și voinic. Făcuse el multe drumuri și lungi și grele și prin locuri depărtate și necunoscute. Drumul ce trebuia să-l facă acum spre casă la liberarea lui din ostire, îi era cu totul plăcut.

Era voios și vesel că după șapte ani de zile, mergea să-și revadă satul lui, căsuța lui dragă și soția lui atât de mult dorită.

Începuse a se înopta, când ajunsesse la marginea pădurii prin care trebuia să treacă.

În urma lui Ion, venia în goana cailor, o căruță cu un rest de oale și

ulcele cemaî rămăsese nevândutela bâlciul de toamnă, care se ținuse la București. Era un negustor de oale.

Negustorul, om de omenie, când a ajuns în dreptul lui Ion, a oprit căruța. Îi fi obosit drumețe. Sui în căruța, ca să-ți mai odihnești cele picioare.

Fericit de această întâmplare, Ion primi bucuros poftirea ce i s'a făcut. Se sui în căruța dând binețe omului. Îi mulțumi apoi pentru bunățatea lui.

„Hi la drum căluții tatei“, zise apoi negustorul, dând bici cailor.

Era o noapte posomorâtă de toamnă. Întunericul din pădure făcea a-nevoioasă călătoria.

În liniștea nopții, nu se auzea de cât huruitul roților și cuvintele de îndemn pe care negustorul le adresa cailor :

— Hi căluți ! Hi căluții tatii ! Hi la drum.

Ion ar fi dorit să sboare. Caili negustorului erau, ce-i drept, cai buni și-ar fi dus pe sus căruța. Dar drumul prin pădure este îngust. Pe dreapta și pe stânga drumului copacii cei bătrâni par un zid de cetate, iar întunericul nopții se lăsase tot mai greu asupra pădurii.

La o cotitură de drum, când caili mergeau aproape la pas, două namile es dintre copaci. Pun mâna pe hăturile cailor și strigă :

— Oprește !

Au și scos șleaurile din legăturile lor și au sărit asupra negustorului.

Banii, dacă vrei să scapi cu viață. Erau hoți de drumul mare.

Negustorul, deși om în putere, văzându-se în primejdie, își pierduse cumpătul.

Tâlharii îl vor despuia de bănișorii ce-i luase pe oalele vândute, truda lui de aproape un an de zile și Dumnezeu știe dacă va mai scăpa teafăr din mâinile lor.

Era îngrozit.

Ion sta în căruța la spatele negustorului, acoperit în întunericul nopții.

Frica îl cuprinsese și pe dânsul.

Dar, deodată, prinse a se scutura ca de o mare povară cel apăsa. Își simți mintea luminată, iar un glas puternic pare că-i suna în urechi. spunându-i : „Nu-ți pierde curajul când ești în primejdie... luptă“.

Și, ca și cum ar fi fost vrăjit, se simți puternic ca un uriaș și prinse curaj.

Puse mâna pe un par sdravăn și fără să mai stea pe gânduri, începu a lovi voinicește. Tâlharii au dat înapoi. Ion lovia fără milă.

Negustorul prinse și el curaj.

Lupta a devenit aprigă. Ion părea un smeul.

Negustorul își înzecise puterile. Loveau în plin. Tâlharii gâfâiau. Loviți cu sete de cei doi bravi luptă-

tori, cari își apărau dreptul și viața, tâlharii s'au făcut nevăzuți.

Ion și negustorul au mulțumit lui Dumnezeu că le-au dat puteri biruitoare, să scape de tâlhari și și-au continuat calea ca doi buni prieteni.

La o răscruce de drum s'au despărțit.

Negustorul a îmbrățișat cu dragoste frățască pe Ion și nu găsea cuvinte, ca să-i mulțumească așa cum îl îndemna inima, pentru că l-a scăpat din primejdie.

Iar Ion mulțumia lui Dumnezeu și inima lui ardea de dorința de a găsi cumva un mijloc, să-și poată arăta recunoștința lui față de bunul lui căpitan care ia dat un sfat atât de prețios.

*

Era aproape de miezul nopții. Întuneric și singurătate. Ion își urma drumul pe o cărare care părea fără sfârșit, când iată că în fața lui, nu departe, prinse a se zări o lumină, întâi mai slabă, apoi din ce în ce mai strălucitoare.

Fără îndoială, acolo va trebui să fie căsuța vreunui pădurar, sau un han, un adăpost își zicea Ion în minte. Acolo mă voi putea odihni în timpul nopții, ca apoi să-mi pot continua drumul, încă destul de lung, destul de greu.

Inima lui a tresărit de bucurie și sufletul i s'a umplut de nădejdea dăătoare de puteri noi drumeților cari ca și dânsul, își simt puterile istovite de atâta drum.

Iuștețe pasul, și iată-l ajuns aproape de lumina mântuitoare.

Nu se înșelase. Acum se vedea bine. Sub lumina felinarului, Ion descoperă casa care îl va adăposti. Este un han pentru drumeții obosiți. Urșitul singurătății a dispărut. Se simte fericit.

A ajuns. Bate 'n ușa hanului. Ușa se deschide. În pragul ușii apare hangiuul, un om cât un brad care, cu o voce răsunătoare și aspră, îi strigă : „Intră !“.

În fața unei astfel de primiri, pe cât de neașteptată, pe atât de înfricoșătoare bietul om a dat un pas înapoi. Și în loc să păsească pragul hanului, s'ar fi simțit mai bucuros să se lipsească de o astfel de găzduire, dacă i-ar mai fi fost cu putință.

Dar nu mai avea ce face. Trebuia să intre. Și a intrat, urmat de hangiuul care trăsese ușa în urma lui, zăvorînd-o.

Hangiuul l-a poftit pe Ion la masă și au prins a mânca împreună. Într'un timp, hangiuul apucă capacul beciului. Îl ridică. Vino, zise răstit ! Și în gura beciului apăru îndată chipul unei femei îmbrăcată

în zdrențe, slabă, un adevărat schelet, căreia hangiuul îi aruncă un os și o bucată de pâine. O împinse apoi în beciu cu mâna lui de uriaș, trântind capacul beciului peste capul ei.

La vederea acestui fapt înspăimântător, Ion dornic să afle rostul, era cât p'aci să întrebe pe hangiu : Ce este cu această femeie ?

I-a venit însă repede în minte sfatul căpitanului : „Nu-ți băga limba, unde nu-ți fierbe oala“.

Și-a înghițit cuvântul și și-a pus lacăt gurii.

Mâncare, sau foc. Cum să mai poți mânca sub groaza unei astfel de ciudate vederi. Totuși, Ion s'a stăpânit cât a putut, pentru ca hangiuul să nu-l observe.

După masă, hangiuul l-a poftit să se culce. Grozavă noapte, care părea că nu se mai sfârșește. Să doarmă !. Dar cine ar putea să-și afle liniște sufletului său, cine să poată dormi văzând ceeace i-a fost dat bietului Ion să vadă.

Încep să se arate zorii zilei. Hangiuul pregătește deschiderea hanului.

Ion stă gata să plece. Așteaptă doar învoirea hangiuului.

— Ești gata de plecare drumețule ?

— Da, jupâne, cu voia lui Dumnezeu !

— Ai dormit bine, te-ai odihnit ?

— Da jupâne, și nu știu cum să-ți mulțumesc mai frumos.

— Ei dar spune, nu ți-a părut nimic ciudat în casa mea. Nimic ? Nimic ?

— O Doamne, cum mi-ar putea trece prin gând așa ceva ? Sunt cât se poate de mulțumit jupâne hangiu.

Ca împins de o putere nevăzută, hangiuul s'a repezit la Ion.

L'a îmbrățișat, l'a sărutat și, având ochii plini de lacrimi, i-a zis :

„Tu om înțelept și cuminte, tu îmi redai fericirea pe care nu mai nădăjduiam să o am.“

„Tu redai soției mele fericirea pe care o perduse de multă vreme.“

„De azi înainte eu și soția mea vom începe o nouă viață. De azi înainte vom fi fericiți“.

Și, ușor ca un fulg a alergat la capacul beciului, l-a deschis și cu vocea plină de bucurie și de duiosie, a zis soției lui :

Vino, scumpa mea ! Ești din închisoarea pe care o înduri de atâția ani ! Vino ! Vom fi fericiți.

Și iarăși apropiindu-se de Ion cel înțelept, a continuat a-i spune.

Eu și soția mea trăiam fericiți, în cea mai bună înțelegere. Dar lumea rea, clevețitoare, lumea care-și bagă limba unde nu-i fierbe oala, lumea care nu simte alte plăceri decât să îndurereze sufletele altora, lumea aceasta ticăloasă s'a amestecat și

în căsnicia mea, făcându-mă să-mi urăsc și viața și soția.

Și atunci m'am jurat, să mă despart de soția mea și s'o chinuesc cum ai văzut, până îmi va eși în cale un om care să nu se amestece în treburile mele.

Tu ești omul pe care-l așteptam de atât amar de vreme. Tu m'ai mântuit de suferința mea. Tu mi-ai scăpat soția de tortură. Tu ne-ai redat fericirea.

Tu, om înțelept, nu te-ai amestecat în treburile mele. Tu ești așa dar, binefăcătorul meu și al soției mele.

Și iarăși l-a îmbrățișat plângând de bucurie. Și l-a încărcat cu daruri.

*

Ion a pornit mai departe la drum spre căsuța lui dragă, unde știa că-l așteaptă soția lui iubită.

Și era sufletul lui plin de o nespunsă bucurie. Niciodată nu s'a simțit Ion mai fericit ca în clipa, când și-a dat seama de câtă fericire a adus el în casa întristatului hangiu.

Cuvintele: Nu-ți băga lingura unde nu-ți fierbe oala, i se păreau de aur. Și fără voe, gândul îi sbura înapoi la căpitanul lui cel bun și cel atât de înțelept.

Ion își simțea inima plină de o nespunsă iubire și de o nețărmurită recunoștință față de prea bunul lui căpitan.

Fericit că Dumnezeu l-a învrednicit să fie atât de folositor unei familii distruse de răutatea oamenilor, și-a ridicat ochii lui spre cer zicând: „Doamne, mărire Ție!”.

*

Voios și sprinten, Ion se apropia de satul lui. Încă un deal, de unde începe un drum cu multe cotituri, după care își va revedea satul lui drag.

Se zărește crucea de pe turla bisericii în strana căreia da răspunsurile la Sf. Leturghie, când era copil.

Atâtea amintiri plăcute încep să-i năvălească în minte.

Iată colo, pe culmea dealului și căsuța lui dragă. O câtă bucurie va simți soția lui, când îl va vedea sosind și cât vor fi ei amândoi de fericiti!

A intrat pe ușa satului. Soarele a apus de mult. Începuse a se înnopta. La ferestrele caselor strălucesc luminile lămpilor, pe care sătenii le așază la geamuri, ca să lumineze și drumetilor.

A pus mâna pe clanta porții. A deschis-o încetinel. A intrat în curte. Cu tot dorul care-i ardea inima de a-și revedea mai degrabă soția lui

iubită, Ion nu se zorește să intre în casă.

S'a oprit în mijlocul curții. Stă la pândă. O mare neliniște i-a cuprins sufletul. Vrea acum să știe, sa afle în mod sigur cum a petrecut soția lui cei 7 ani, cât el a fost departe de dânsa. Fost-a ea cuminte? Fost-a ea credincioasă? Sau...

Dar, nu! Nu se poate! Soția lui îl iubea mult și desigur îl iubește tot atât de mult și acum.

Privește cu atențiune prin fereastra căsuții lui. Deschide ochii mari cât mai mari cu putință. Prin geamul ferestrei luminată de lumina lămpii, începe să desprindă lucrurile din năuntrul casei. Vede icoana, sfânta icoană pe care i-a dăruit-o mama lui când s'a însurat și sub care arde candelă.

Inima îi bate puternic. Îi simte bătăile care devin din ce în ce mai repezi, zărindu-și soția.

Aleargă să o ia în brațe, s'o sărute cu foc, s'o desmerde, să-i potolească dorul de el.

Dar, O Doamne! Ce vede! O câtă durere i-a cuprins sufletul! Câtă des-nădejde!

Un străin în casa lui! Un preot care-i săruta soția. Rămâne înțepe-nit locului. Este plin de mânie..... Se va răzbuna.

Pe tăetor în mijlocul curții stă înfipt toporul. A și pus mâna pe el. E gata să se repeadă în casă. Să spargă ușa, de va fi închisă. Să sfărâme și capul popii și capul nevastăii lui.

Dar nu, îi apare în față chipul bunului căpitan și aude vocea și îi sună acum puternic în urechi sfatul lui: „Nu pune mâna pe topor și nici pe cutit, când ești necăjit”.

Aruncă toporul din mână-i tremurândă de mânie.

Luptă din răputeri să alunge neliniștea care i-a cuprins sufletul. Durerea l-a copleșit.

A rămas ca de piatră în mijlocul curții.

Preotul a eșit acum din casă, urmat până la pragul ușii de soția lui.

Cu pași nesiguri, abia ținându-se pe picioare și dus pe gânduri, Ion se apropie de casă.

A intrat înăuntru.

— Tu ești Ioane? Ioane, dragul meu! A strigat soția lui. S'a repezit la Ion. L'a îmbrățișat cu toată căldura iubirii fără margini.

I-a acoperit obrazul cu sărutările ei arzătoare.

Ioane, Ioane, scumpul meu soț. Bine ai venit sănătos. O! nesfârșit mi-a fost dorul de tine. M'am rugat mereu bunului Dumnezeu să mi te aducă teafăr și voinic acasă. Sunt fericită. Vom fi deacum înaintea mereu împreună. Voi munci și cu mai

mult drag. Te voi îngriji, ca să nu-ți lipsească nimic.

Mă voi sili să te fac fericit.

Și iarăși l-a îmbrățișat. L-a dezmerdat. L-a sărutat cu drag.

— Ești obosit? Ție foame? Masa va fi gata numai decât. Vom mânca împreună! O nu-ți pot spune, nu sunt în stare să-ți arăt fericirea de care este cuprinsă inima mea.

Ion surâde. Se arată vesel. Îngână vorbe de dragoste pentru soția lui. Se silește să pară cât mai liniștit, cât mai mulțumit.

Dar mintea lui e aprinsă de grozava priveliște. Avea mereu înaintea ochilor lui pe preotul care-i sărutase soția cu câteva clipe mai înainte.

Totuși, el se va stăpâni. El va împlini sfatul bunului căpitan.

*

Masa e gata, încărcată cu atâtea bunătăți. E ca o masă din povești. Dar nici n'apucă să se așeze la masă, când bietul Ion, își simți din nou inima zdrobită de durere.

Pe ușa casei larg deschisă, intră preotul. Același preot care o săruta-se pe soția lui.

A rămas ca de piatră. Nu știe ce să mai facă.

E ametit. Obrajii i s'au aprins și s'roșii ca focul. Tâmpilele îi svâcnesc. Ochii stau pironiți asupra preotului.

Dar preotul zâmbeste. Pe fața lui se zugrăvește o veselie care-l uimește pe bietul Ion.

Preotul înaintează spre Ion cu graba omului care pare că n'ar avea nici un minut de pierdut. Se apropie de dânsul.

Ion dă un pas înapoi.

— Ioane dragul nostru Ion, bine-ai venit sănătos.

*

Dar cum și de unde să mă cunoască pe mine acest preot, cugetă Ion. Cine să fie? L'a mai văzut vreodată. L'am uitat cumva în cei șapte ani cât am fost ostaș?

Ion privește tot cu mai mare atențiune pe preotul care i-a îndurerat atât de mult inima. Se apropie de dânsul. Îl vede acum mai bine.

Da. Nu se 'nsală. El e. Și cu o voce răsunătoare, aproape nebun de bucurie, se repede la preot, îi sărută mâna, având ochii plini de lacrimi de fericire și-i zice îmbrățișându-l: Tată. Scumpul meu tată socru!

— Nu mă mai cunoșteai. Eram cântăreț bisericesc, când ai plecat la oștire. Bunul Dumnezeu m'a învrednicit să ajung preot. Să nu uit a vă spune că pe vremea aceea un

cântăreț bisericesc iscusit, putea să ajungă preot.

Eu și fiica mea — buna ta soție — te-am dorit mult, nespuse de mult. Și ne-am rugat mereu lui Dumnezeu, să te țină sănătos și să-ți ajute să poți sluji țara cu credință și să vii apoi sănătos iarăși în mijlocul nostru.

Tată! Nu știu cum să mulțumesc Cerului, pentru atâta fericire care îmi umple acum inima.

Și gândul lui Ion, sbură la bunul lui căpitan, pe care-l simția aproape, aproape de sufletul lui. Cuvintele: „Nu pune mâna pe topor și nici pe cuțit când ești necăjit îi sună acum și mai puternic în urechi. Și, la gândul că, fără bunele sfaturi ale înțeleptului căpitan, ar fi avut să sufere cumplit dar mai ales, la gândul că, dacă binefăcătorul lui sfătuitor nu l-ar fi învățat să se stăpânească când este la mânia, ar fi putut să treacă în rândurile celor mai odioși criminali, se cutremură, se înfricoșează.

O, dacă l-ar avea acum în față pe bunul lui căpitan n'ar ști cum să-i mulțumească. Iar cădea în genunchi, iar săruta mâinile, i-ar arăta cum ar putea mai bine recunoștința lui și l-ar asigura că nici odată, niciodată nu-l va mai uita și că-l va binecuvânta toată viața.

E fericit! Privește cu drag și cu multă voieșie când pe soția lui credincioasă și bună când pe preot tatăl soției lui.

— Scumpa mea soție! Acum e vremea să ne înveselim. Adu mâncarea, adu vinul.

Când masa era pe sfârșite, Ion, ca să mărească mai mult veselie, a adus la masă cozonacul cel rumen și frumos.

— Acesta mi l-a dat bunul meu căpitan, ca să-l mâncăm împreună.

Și când Ion a rupt cozonacul în două, ce să vedeți? Minune! Cei trei galbeni dați căpitanului pentru cele trei sfaturi s'au rostogolit pe masă.

— Doamne, a strigat atunci Ion, ridicând ochii spre cer, Doamne, Ție-ți mulțumesc și mă rog Ție: Poartă mereu grijă de prea bunul și înțeleptul meu căpitan.

„Ajută-i Doamne! Și ajută Bunule pe toți cei care pot da oamenilor sfaturi atât de bune și de folos.

Fără sfaturile marelui meu binefăcător, n'aș fi putut avea fericirea mea de azi.

„Doamne ajută-i“.

Și a prins Ion a povesti de-a fir a părul, apoi, toată pășania lui în timpul drumului său spre casă precum și primejdile din cari l-au scăpat sfaturile cele înțelepte ale bunului căpitan.

ȘERBAN POPA

JURĂMÂNTUL PE FRONT

de CLUCERUL DINU

Regimentul se găsea pe front în valea Cașinului. Primăvara strălucitoare și caldă înverzise din nou bătrânii codri; iar pajiștile păreau un covor nesfârșit de mătăse stropită cu flori de romanițe.

Cântecul cucilor nu mai contenea, din desişul de ulmi și fagi, din spre mânăstire.

Un dor de viață îi pătrundea firea, sufletul și se înălța spre Dumnezeu. Aerul proaspăt îmbăcsit de aroma florilor te îmbăta. Îl sorbeai cu nesaț, cu privirea lăcomă de a prinde întregul ținut însoțit, în care bâzâiau mii de gândăci.

Totul era viață, totul renăștea din haosul fermecat! și totuși bubuitul tunului îți amintea, că moartea te pândeste la câțiva pași!...

La câteva sute de metri de noi se găseau șanțurile dușmane!... Crenelele mitralierelor se zăreau bine.

Cucu..., cucu!... auzai dinspre negura ulmilor și noi numărăm fiecare strigăt al pasărei, însemnând anii ce mai aveam de trăit?... Și nicăieri parcă nu căutam să prindem mai bine, fiecare strigare de cuc, în nădejdea unor ani mai mulți de viață!...

Fruntașul Gheorghieș, numărase eri 25 de strigări și ne spusese vesel:

— Ei fraților! auziți voi pasărea maiastră? Imi arată că mai am 25 de ani de trăit...

Seara plecase în patrulare și camarazii lui l-au adus întins pe targă de arme. Un glonț dușman îl neme-rise drept în frunte!...

— Mincinoasă pasăre! — spunea Toader Păun.

— Nu se știe! O fi cântat 25 de sferturi, 25 de ceasuri, sau 25 de zile?... Cine spune, că pasărea îi sortise 25 de ani lui Gheorghieș? — auzirăm pe Dolstan Marin, ciobanul din munții Bucegi, lămurindu-ne cu glas gros, adânc și molcom.

Așteptam ca peste două zile să ne sosească complectări în oameni.

Veneau recruții contingentului 1918, instruiți la centrele de instrucție trimiși acum să ne umple golurile.

Bietii băeți! învățaseră ei multe la centrul de instrucție din Bacău, dar nu auziseră încă bâzâitul înșelător al glonțului pela ureche; răpăiturile mitralierelor, care te țintuiau la pământ de nu mai făceai un pas și nici spargerea obuzelor care te asurzeau.

Pe lângă noi, cei deprinși cu aceasta, își vor face ei ucenicia, noi copiii vechi ai frontului...

Iată-i sosiți! sunt 600 de flăcăi rumeni, bine înțoliti în straele lor albastre, sure și care prindeau arma și pușca mitralieră cu dibăcie și-o strângeau de păreau s'o sfărâme.

Cum au venit au și fost împărțiți câte 40—60 de companie, după golurile ce aveau unitățile.

Comandantul, ofițerii și toți ostașii vechi i-am primit cu voieșie, încredere și dragoste frățască, ca să se simtă cât mai bine între noi.

Câteva zile au fost lăsați în rezervă ca să se deprindă cu zgomotul și cântecul frontului — cum spunea Dolstan Marin.

Intr-o Duminică de Mai s'a hotărât oa ei să depună jurământul pe front și să li se prezinte Drapelul regimentului.

Depuseseră ei jurământul de credință către Rege și Țară, la Centrul de Instrucție, că doar erau ostași de peste 6 luni; dar adevăratul jurământ al ostașului de război trebuiau să-l facă aici, în fața dușmanului și a Drapelului regimentului, din care făceau parte; a șefilor de război și a noastră a vechilor camarazi, hârșiți în lupte și nevoi.

Aici nu cântau corniștii și muzica, ci gloanțele inamicului, mitralierele, grenadele și obuzele lui.

Și parcă nici tinerii ostași nu se simțeau legați întregi, până ce nu făceau legătura sfântă de jurământ în spatele șanțurilor, alături de vechii camarazi.

Duminica aceea era însoțită, pajiștea din spate, care servea și ca piață de arme, parcă strălucea mai frumos în bătaia soarelui vesel de Mai. Cerul era de un albastru deschis fără pată. Îți fura ochii și-ți prindea sufletul de dorul depărtat al satelor mărunte și albe din locurile noastre.

Fagii bătrânii și brazii uriași, care țărnuceau locu ales pentru depunerea jurământului, făceau strajă. Din când în când câte un răbufnit prelung înăbușit gonea liniștea. Erau obuzele dușmane care se spargeau înaintea șanțurilor noastre. Apoi rar, în ceasuri de așteptare, auzai câte o cărăială scurtă de mitralieră, care-și trimitea plumbii în câte o pa-

trulă dușmană, ce îndrăznise să se apropie prea mult de rățelele noastre de sârmă.

Mult în spatele pajiștei, cam la vreo 800 de pași tunurile noastre învelite în cetină și foi de cort, dormeau, vegheate de tunarii treji și băgători de seamă, ca să răspundă dușmanului la cea dintâi încercare de atac.

Unitățile de tineri ostași, sosesc în pajiște în pâlcuri, aduse de un singur ofițer de companie, cu un singur reangajat.

Comandantul nostru de regiment cu ochii lui ageri, îi aștepta în capul dâmbului celor 4 brazi, privindu-i cu mândrie și dragoste.

Din vechii șoimi ai frontului, au fost aleși câte 10 de companie și duși să ia parte la marea sărbătoare de război a regimentului.

Toți ceilalți ofițeri, reangajați și ostași vechi, stau de strajă în șanțuri pândind pe dușman!

Dintre comandanții de companie sunt de față numai 6, dintre comandanții de batalioane, numai unul. Toți ceilalți la posturi.

Iată și preotul-ostas, cu gradul de căpitan, care, luptase cu noi până în Tângu-Secuilor, că vine întovărășit de dascălul lui, sergentul Petrică, cu odăjdiiile preoțești aurite, trase peste rasa cafenie, cu pălăria cu ciucurii aurii, înfășurată de trei trese.

Ostașii ocupă trei laturi ale pajiștei, latura dinspre front rămâne deschisă. Comandantul nostru, ofițerii și preotul regimentului iau loc la mijloc, în fața unei mese albe pe care se așează crucea și două sfeșnice.

Un semn..., o tăcere adâncă... Sosește întovărășit de garda lui, Drapelul regimentului! Țara.

O scurtă comandă, onorul! și toți înlemnim cu mâna dreaptă pe gâtul patului.

Nici un sunet de corn, nici o bătae de tobă, nici o cântare de muzică!... Fiindcă aici nu cântă decât glonțul și obuzul.

Dar în simplitatea acestei primiri, nimic nu poate fi mai înălțător, mai măreț!

Sub vulturul strălucitor de aur, flamura de mătase tricoloră, care se desface acum într-o ușoară adiere a vântului, ne arată stema țării!

Și Drapelul regimentului, cu panglicele decorațiilor vitejiei trecute, pășeste falnic spre noi, pentru a-și lua locul de onoare în fața comandantului.

Un fior ne pătrunde pe toți!...

La dreapta, mult spre Trotuș, se deslănțue o canonadă de zeci de tunuri!...

Este muzica frontului, care salută vitejia!

Comandantul nostru în câteva cuvinte, înțelese de toți, prezintă drapelul noilor ostași. Arată înțelesul lui, jurământul pe care l-a primit acest drapel, dela atâția ostași, ce-au murit apărându-l. Jurământul acela ce-l apără cu atâta trudă și vitejie astăzi și ce așteaptă dela tinerii ostași, care aparțin de astăzi pentru totdeauna regimentului.

Preotul ostaș ridică crucea și vorbește în numele bisericii, deslușind legătura jurământului ostășesc, atât de însemnată astăzi în fața Țării, încălcată de dușmani.

Apoi pe rând unitățile de noi ostași vin în fața drapelului, jură cu glas hotărît și tare, spunând formula sacră a legăturii ostășești, în fața Țării, a Comandantului, a ofițerilor și-a vechilor ostași scoși din șanțurile din fața dușmanului.

Cel din urmă ostaș și-a spus numele și-a jurat să dea ascultare legilor și îndatoririlor militare atât în timp de pace, cași în timp de război...

Apoi comandantul vorbește iarăși, amintind noilor camarazi: ce-au făcut pentru țară cei plecați dintre noi în lumea eroilor și ce jertfe mai cere războiul. Apoi sfârșește cu pilda, care trebuie s'o luăm, dela Marele nostru Rege Ferdinand I.

Un ura puternic, care face să vugăască codrul și văile răsună prelung. Ca un ropot măreț se repetă apoi, din ecou, din vale, din munte, în munte, până se pierde departe în liniile dușmane.

Defilarea urmează apoi, în fața comandantului și a Drapelului.

Dușmanul în acest timp, crezând că este vorba de un atac, se pornește să bată cu artileria șanțurile și spațele poziției noastre.

Câteva obuze cad în pajiștea însoțită, unde defilarea urmează în liniște și se sparg cu un zgomot asurzitor.

Nici unul din vechii ostași, în cap cu comandantul nu tresar.

Unii din cei noi tresar nervoși, chipurile lor se îngrijorează; dar defilarea urmează în ritmul cadenței, fără corniști și muzică.

A fost prima cunoștință cu frontul, a noilor sosiți.

Mă uit la chipurile lor, pe ele se așternuse o clipă teama, văzând însă pe cei vechi liniștiți, încrederea renaște în piepturile lor, își stăpânesc simțurile și trec înainte prin fața șefilor și-a drapelului, nepăsători de primejdii.

Așa începe vitejia! — îmi spune Dolstan Marin.

Canonada urmează în tot sectorul, iar artileria grea dușmană ne bate spatele.

FICHIȘOR

Fiche a rămas singurică acasă azi, — da' nu se teme, e deprinsă ca toți copii năcăjiți; ș'apoi nu-i chiar așa de singură: e cu păpușa. Vorbește cu ea de-un ceas și nu mai isprăvește:

„Tata e la război daaa... I-a scris chiar azi mamei că-i sănătos... Și-ntrebă ce mai fac eu și zice: „Sărut-o pe Fichișor pe ochișori din partea mea...” Tata nu se teme de vrășmași, îi snopește în bătaie, spune mama; și nici Alexuc, ordonanța, nu se teme... Alexuc, săracu, are grije de tata: el îi spală cămășile, el i le calcă, el i le cârpește, el îi face cafeaua neagră și ceaiu...”

Fereastră dinspre grădină e deschisă. În soare, printre florile cari ard ca niște flacări colorate, bâzâie moale o albină.

„Spune mama, c'a scris tata că peste-o săptămână, vine să ne vadă ș'ar să stea trei zile. Are să facă mama și bunica ștrudelă, ș'ar să taie găinile cele mai grase, ș'ar să facă potroc bun, cum îi place tatei, și friptură cu cartofi prăjiți în unt și'o să bem vin, ș'o să ne veselim.. Și eu am să cânt tatei un cântec care m'a învățat mama”:

„Pe o stâncă neagră
Intr'un vechi castel,
Unde curge 'n vale
Un râu mititel”.

O aburire de vânt trece prin grădină și umple odaia de miros de lemn-Domnului. Lucrurile, ai zice c'au ațipit în umbră. Fichișor vorbește mai molcom, să nu le trezească parcă:

„Mama e la spital: îngrijește de răniți, săracii. Bunica s'a dus să facă niște cumpărături dela băcan. Are să-mi cumpere și mie de-o rochiță albastră: s'o am pe când o veni tata...”

Ceasornicul cu cuc din odaia din fund, scârție; își zuruie lanțurile, cum are obiceiul de câte ori trebuie să bată; și cucu începe-a cânta cu glas dulce, ca dintr'o depărtare mare: „Cucu — cucu — cucu”.

Soarele a trecut peste nucul rotat din mijlocul grădinei, și toate lucrurile s'afundă, ca într'o ceață de vis: numai gutuile de pe sobă is tot galbene și luminoase ca de aur, în umbră...

Din bucătărie vine cloncănitul rar al cloștei, care răsună odată cu bătaile leneșe ale ceasornicului. Ceasornicul — leneș — „Tic-tac... Tic-tac“. Și cloșca: Clonc-clonc... Clonc-clonc...”

„Le-o fi foame puilor, face Fichișor cătră păpușă; ia auză-i cum chis-cuiesc săracii... Ia să le dea mama mâncare”.

Fichișor aleargă în bucătărie și le dă crupe și se-întoarce cu'n pui galben ca un canar. Il ține într'amândouă mânușile, lipit de piept; se gheboșează și-i sărută căpșorul rotund cu ochișorii negrii ca două picușuri de cerneală:

„Dragu mamei drag“, face Fichișor, și-și tremură genele lungi ca niște franjuri; și păpușa pare că zâmbește și ea, uitându-se minunată la pui.

Dar, deodată, în liniștea după amiezii și-în soarele ferbinte, prind a bate toate clopotele din târg; și, deasupra tuturor, vueste adânc clopotul din dealul mitropoliei. Fichișor deschide ochii mari, și rămâne neclintită în fotoliu, cu puiul strâns la piept. Puiul stă, parcă, și el șascultă, cu capul nemșcat, cu ochișorii mirați. O bubuitură cumplită zguduie, deodată, din temelii, casa bătrână, și sfarmă în țândări cântecul de orgă al clopotelor. Fetița zvâcnește din picioare, întinde mâinile amândouă, pleacă moale capul, — și rămâne așa... Pe deasupra capului i se pare că-și cântă un bondar de argint; apoi o albină de aur, — și albina amuțește și ea. Puiul care ajunsese pe masă, scurmă de câteva ori prin bujorii de lână ai cuverturii. După asta, se urcă pe umărul lui Fichișor și răcăie iară cu piciorușele lui galbene, ca sofranul. Întinde, apoi, pliscul și-i ciugulește pletele crețe, — și căzând, de-a tăvălugul, ca o zarzără coaptă, în poala rochiței, i se cuibărește acolo ș'ațipește, ca sub aripele unei cloști.

Intr'un târziu, scârție ușa de la pridvor și s'aude glasul bătrânei:

„Unde ești Fichișor, draga bunicăi? Vin fuguța, că ți-a adus bunicuța de-o rochiță albastră ca floarea de cicoare”.

Dar numai puișorul deschide ochii și înalță capul, — Fichișor rămâne neclintită, cu capul pe masă.

N. N. BELDICEANU

FEODOR CAZACUL

de D. I. ATANASIU

Iarna anului 1916, iarnă de război sfânt, iarnă grea, cu nesfârșite rafale de crivăț, cu nămeții cât casa și geruri crâncene.

În târg, la Fălticeni, de trei zile veneau valuri, valuri oști din spre Răsărit, oștile prietene și tovarășe din spre Răsărit. Erau cazaci pe cai uriași, erau tot flăcăi voinici în cap cu niște căciuli străine de portul nostru străbun, cu mantăi sure, strânse pe mijloc în cătărămi și curele iar pe piept, deoparte și de alta buzunare împodobite cu cartușe albe. Venia în valuri oștirea aceasta străină, în care ne puneam nădejdi de frăție și lumea îi întâmpina sfioasă și asculta, fără să înțeleagă un cântec cu mlădieri îndepărtate, un cântec a cărui șoaptă noi n'o înțelegeam, dar aducea a vuet de furtună, a răbufnire de ape ce vor să iasă din înclăstarea malurilor, din zăporul de ghiață, primăvara.

Un polcovnic cu sabia de argint, cu o barbă bălaie pe care vântul i-o despica în două, a dat o poruncă și valul de oșteni s'a oprit. Târgușorul s'a împânzit de moșafirii aceia proșapeți, iar gospodăria mea puțină s'a bucurat și ea de un oaspe. Era un zdrahon înalt, cu fruntea lată, cu ochii albaștri, c'o umbră de mustață — spic de grâu deasupra buzelor. Bucătăria, în fundul curții i-a fost de îndată dormitorul și când am vrut să stau de vorbă, ca o gazdă ce eram, am încercat să grăesc cu el nemțește, că pravoslavnică limbă a lui Tolstoi și a lui Batinska-Țarul, n'aveam de unde s'o cunosc.

Cazacul s'a uitat la mine, a tăcut o bucată de vreme, radea molcom și deodată mi-a spus: gospodăr, grăește-mi moldovenești, că și eu sânt ficior di moldoveni din viestul Bălților, dela Pelinei. M'o dat la cazaci, da io sunt moldovan ca și dumneata.

Din ziua aceea eu n'am mai avut altă prietenie decât a lui Feodor Cazacul din Pelinei. Cu el stăteam de taină, la lumina scăzută a unei lămpi de gaz, până noaptea târziu. El îmi povestea cum erau stările de lucruri depela el depe acasă, dela el am aflat întâi de zemstive, de nacialnici, de zaiavlenni. Potolit îmi înșiruia viața moldovenească trăită sub apăsarea unei pravoslavnice închinări, pe sub care graiul moldovenesc se strecura precum se strecoară firișorul de ape printre pietre.

Eu am prins să-i povestesc istoria neamului, să-i grăesc despre viața

noastră din care ne tragem, despre lungul șirag de Domni, cu bărbile albe și haine lungi de aur, ca ale sfinților din altare.

Despre Ștefan cel Mare am bătut mult împreună o săptămână încheiată. Game viscolul în geamul șubred al bucătăriei, și noi vorbeam, vorbeam mereu. Feodor era și cismar. Pe scăunașul lui cu trei picioare, făcându-și ac dintr'un fir de păr de porc, după ce măsura firele din fuier și le răsucea trecându-le printr'o bucată de smoală, cimpoea cu ochii pe lucru și cu urechile ascuțite spre ce-i spuneam eu, până târziu după miezul nopții.

Uneori lăsa sula și rașpa, zvârlea deoparte cisma cu talpa căscată, a unui camarad și se apropia de mine ca să vadă pozele dintr'o carte. Uite, Feodor, asta e cetatea Hotinului unde erau străjeri plăeșii lui, asta e biserica ridicată de Ștefan, asta e biserica înălțată de marele logofăt Nica Arbore, sfetnicul lui Ștefan cel Mare, asta e de marele spătar Stroici...

Feodor rămânea multă vreme deasupra pozelor ăstora și ofta: de unde să știm noi toate aiestea? Nu ni le-a spus nimeni. Vresăzică am avut și noi moldovenii țar?

A trebuit să fac un salt peste veacuri și să-i povestesc pățania noastră cu dragomanul Moruzi, cu tabachera de aur, cu șiretlictul ce-a fost pentru ca să înțeleagă de când el are alt țar decât moldovenii ce grăesc ca și dânsul moldovenește, dincoace de Prut.

Duminica, Feodor nu se ducea să rătăcească prin târg. Dimineața ne duceam amândoi la „sobor“ la biserică, ne închinam la icoane și pe urmă beam ceal „precuscă“, adică ținând bucățica de zahăr în gură și bând astfel o stacană întreagă de ceai, pe urmă ne puneam să jucăm „trițit-adin“ pe o capeică. Face mare haz când îmi câștigă două zeci-trei zeci de copeici. Intr'o Duminică, după ce ni-am întors dela biserică, am intrat în bucătăria lui. Pe pereți erau înșirate fotografiile blândului nostru Rege, a Reginei Maria, a feciorilor domnești și a generalilor morți atunci în război, fotografii care circulau prin lume. Ei le așezase sub icoane, în rând cu ele.

Nu știu ce socoteală a fost, că Feodor a stat neschimbat la mine până aproape de isprăvitul înclăstării de atunci.

Feodor învățase cu mine să aștearnă pe hârtie slova moldovenească și de vre-o jumătate de an cetia el singur cărțile românești și gazetele.

Către sfârșit de iarnă, într'al doilea an Feodor îmi spune: la polc la noi se grăește tare rău. „Rusul“ nu vrea să se mai bată, el cere „mir“, zice că nu mai trebuie potporucic, nici polcovnic și n'o să mai hie nici biserici, nici popi.

Peste câteva zile s'a întâmplat lupta dela Spătărești, deasupra ținutului din Fălțiceni, un batalion de flăcăi grăniceri a ținut piept și a supus vre-o două corpuri de armată rusească, bolșevizată. Feodor nici n'a eșit din chiliuța lui în toate zilele acelea. Apoi într'o seară și-a strâns icoanele cu Maica Domnului și cu Regii țării, mi-a lăsat un coștei de zahăr, niște pfunzi de unt, nu mai știu ce mărunțișuri, a dat să-mi sărute mâna, eu l-am oprit și ne-am sărutat frățeste, așa cum se sărută oamenii în Basarabia în noaptea Invierii și a plecat acasă la Pelinei lui. Ne-am făgăduit să ne scrim, dar împrejurările nu ne-au mai dat răgaz.

Curând peste satul lui Feodor avea să se aștearnă mult dorita de el stăpânire românească, iar pe mine, soarta, avea să mă poarte, chiar din cele dintâi ceasuri, pe plaiurile basarabene, tocmai în ținutul Bălților.

Nimeni nu-și poate închipui bucuria noastră a amândurora când am poposit într'o dimineață de Mai înflorită, în bătaura lui Feodor Popovici din Pelinei, prietenul meu din zile aspre, dar luminate de atâtea nădejdi.

Varvara, nevastă-sa, o moldoveancă voinică, frumoasă, gospodăria cuprinsă. Doi copilași de-o șchioapă, amândoi gândceau prin curte. Unul se juca uitat în țărână, cu un cățeluș, altul rămăsese cu ochii căscați și mânuța întinsă, după pâlparea în soare a unui fluture alb.

Feodor era în fundul ogrăzii, în livadă, meșterind la niște știubeegata să roiască.

Și când ne-am văzut am alergat unul spre altul, ne-am strâns în brațe și ne-am sărutat cu ochii în lacrimi.

În odaia de oaspeți, m'a cocoțat în fundul divanului, sub icoane și sub portretele Regilor noștri, mi-a dat apă rece și fagure de Mai, aur chihlimbar și nectar. Mi-a adus copiii lângă mine și i-a lămurit Varvarei cine sunt eu „hazaicul“ și prietenul din timpul războiului.

Am stat două zile la Pelinei, deși aveam treabă la Bălți, dar nu puteam să plec pentru că mi-a închis în lada de zestre pălăria și încălțăminte! Pe urmă de câte ori venia

la târg, căruța lui se deșerta pe jumătate în bucătăria mea de orășan. N'a vroit odată să primească un ban!

Soarta m'a purtat pe urmă pe alte locuri și când a fost să plec de pe acolo, am făcut un ultim popas la Pelinei.

Am băut votcă, a tăiat un purluș, a făcut Varvara plăcintă și întâia oară Feodor Popovici s'a îmbătat, în viața lui, de durere că plec.

Când a fost să ies pe ușe, m'a prins de mână:

— „Dacă'mi pare rău de ceva iese că nu mi-a făcut muierea un copchil, să-l fi creștinat dumneata și să fim cumetri“.

Ne-am mai scris noi și, după mulți ani de zile, pe ușa redacției ziarului la care lucram atunci, a intrat într'o primăvară Feodor.

Vasile, băiatul cel mai mare, care cu ani în urmă se juca prin țărână cu cățelușul, acum îi eșise din seminar, trebuia să se facă popă și trebuia să se însoare.

Eu trebuia să-l cunun și să-i găsesc parohie. De cea dintâi datorie m'am achitat, de cea de a doua nu și Feodor iar a plecat dela mine lăcrămând.

Și iar au trecut anii!

Prin Mai, anul trecut, iar m'am pomenit cu Feodor la mine. De data aceasta era schimbat. O barbă încăruntită îi acoperea obrazul și pletele lui Moldovenești erau ninse.

A intrat pe ușe, ne-am sărutat

după vechea noastră datină și m'a tras de-o parte, să nu ne-audă lumea: „Hai undeva la o crăsmă că aici nu pot să-ți grăesc“.

Și ne-am dus la o „crăsmă“, pe limba lui basarabeană, la o berărie plină de boeri și ne-am retras într'un colț.

Feodor și-a depănat mustățile, și-a gospodărit barba, apoi și-a trecut mâna prin plete:

— La noi se grăește că vine rusu iar înapoi.

— Sunt născociri frate Feodor.

— Nu-i nicio născocire. Eu de asta am venit la dumneata! Am băeți. Dacă o fi să se întâmple atunci îți dau băeții în samă, să ai grije de ei și să-i călăuzești ca un părinte că ei trebuie să plece de-acolo, nu-i vreau eu să rămână. Eu nu pot pleca, sunt bătrân și baba mi-i șubredă...

Degeaba am căutat să-l mângâi și să-i scot din cap credința ce avea să se îplinească peste o lună.

Când l-am dus la gară, acolo pe peron ne-am mai sărutat și plângeam amândoi ca doi copii.

Peste Prut s'a tras hotar proaspăt. Feciorii lui Feodor n'au venit la mine și nici vre-o veste nu mi-au trimis. De bună seamă că n'au avut vreme să fugă.

Oare mă voi mai întâlni vreodată cu fratele Feodor?

Scriu șirelele acestea și o lacrimă îmi picură din gene, parcă e o pecete de durere sub iscălitură.

MOLDOVA

Din lungi cărări de codru, din munți cu vârfu 'nouri
leșit-au Dragoș Vodă, împlânzitor de bouri,
Mulțimea curgătoare s'a fost întors pe vale
Și buciumele sună și oile-s pe cale;
Nainte merg moșnegii, cu pletele bogate,
Țiind toiege albe în mâinile uscate;
Astfel ieșeau tot rânduri, venind de sub verzi ramuri,
Copii, ciobani de turme, moșnegi, păstori de neamuri,
Și au întins moșia spre răsărit și-amiiaz
Pân' unde marea sfarmă de țărm al ei talaz —
Au cucerit cu plugul, cu vârful dragei săbii
Pân' la Cetatea Albă, limanul de corăbii.
Sute de ani stătut-au stăpâni până la Nistru,
Luptând cu răsăritul cu cuibul cel sinistru
De unde vin în roiri în veci renăscătoare
Spurcate lumi și rele, barbarele popoare,
Prin neagră vije'ie ce vâjie și bate
Sfărmându-se la graniți de ziduri de cetate.
Stă neclintit' Moldova ținând la pânza vremii,
Viteji îi erau fiii și purtătorii stemii
Cei dătători de lege și-așezători de datini,
Lumină din lumină, Mușatini din Mușatini.

Vederea generală a oraşului şi Cetăţii Soroca

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vederea generală a Comunei Şaba din Judeţul Cetatea Albă